

19. Lenin ayaklanma çağrısı yapıyor

Sanayideki yıkımın artması, köylü savaşının yayılması, ulusal hareketin yakıcı boyutlara erişmesi, ordunun dağılması ile birlikte, Geçici Hükümet giderek hiçbir şey yapamaz duruma geldi; bolşeviklerin nüfuzunun kitlesel güç kazanmasıyla birlikte devlet iktidarı sorununu kaçınılmaz olarak ve giderek artan oranda merkezi ve acil bir sorun durumuna geldi.

Bolşevikler iki büyük şehrin -Petrograd ve Moskova- Sovyetinde kontrolü ele geçirir geçirmez, Lenin şunu söyledi: "Gün, artık bizim günümüz." Ancak, Lenin'in partiyi -ve özellikle de parti liderliğini- devlet iktidarını ele geçirmeye ihtiyaç olduğu fikrine ikna etmesi, doğrusu hiç de kolay olmadı.

Nisan, Haziran ve Temmuz aylarında, Lenin'in rolü sabırsız kitleleri kontrol etmekte. işçi sınıfının öncüsünü ve askerleri, sınıfın daha geri durumdaki bölüntülerine kendilerine yetişme şansı tanımayacak kadar hızlı bir şekilde ileri gitmekten alıkoymak zorundaydı. Diğer bir deyişle, gaz pedalına basmak durumundaydı.

Ağustos ayında, Lenin yeni aşamaya teorik olarak hazırlandı; Eylül ayı ortalarından itibaren, doğrudan devlet iktidarını ele geçirmenin acil gerekliliğini giderek daha güçlü biçimde vurguladı.

Bolşevik Parti Askeri Örgütü özellikle temkinli ve tutucuydu. Örgütün Haziran ve Temmuz aylarında Lenin'in solunda bir tavır benimsemiş ve Temmuz günlerinde bunun acısını çekmiş olan liderleri, Eylül ve Ekim aylarında, bu kez, Geçici Hükümet'e karşı saldırıya geçmeden önce çok kapsamlı bir hazırlık yapmanın mutlak bir zorunluluk olduğu fikrinde ısrar ediyorlardı.(1)

Nevski, o yıllara dönüp baktığında, bu durumla ilgili olarak şunları anımsıyor: "Bazı yoldaşlar, o sıralar bizim (Askeri Örgüt'ün liderlerinin) aşırı temkinli davrandığımızı düşünüyorlardı... Ne var ki, yaşadığımız deneyimler (özellikle Temmuz Günleri deneyimi), tam bir hazırlıktan yoksunluğun ve daha güçlü durumda olmayışın ne demek olduğunu bize öğretmişti."(2) Kuşkusuz, iktidarı almayı hedefleyen herhangi bir hamle sırasında Askeri Örgüt çok kritik bir role sahip olacaktı.

Lenin, partinin üst düzey liderlerini -Merkez Komite üyelerini- ikna etmekte daha çok zorlandı. Nisan Günleri geri gelmiş gibiydi -Lenin Merkez Komitesi içinde yine yalnız kalmıştı. Komite yine aşırı pasif, menşevik ve sosyalist devrimci liderlere karşı tavrında aşırı tavizkar, Geçici Hükümet'e karşı aşırı yumuşak bir görüntü çiziyordu. Kabul etmek gerekir ki, bir yandan Lenin'in acımasız eleştirileri, diğer yandan tabandaki işçilerden gelen basınç, Nisan'da Merkez Komitesi üyelerinin izledikleri rotayı esaslı biçimde değiştirmeye zorlamıştı. Ancak, tutuculuk ve uzlaşma yoluyla koşullara uyarlanma isteği, yapılan hatanın itiraf edilmesiyle bir anda ortadan kalkmaz. Nitekim, Lenin, tekrar tekrar yoldaşlarının bu zaaflarının üstesinden gelmek zorunda kaldı.

Ayaklanma, çok yüksek düzeyde bir cesareti gerektiriyordu; bu nedenle, liderliğin sahip olduğu aşırı tutuculuk Nisan'da olanı da aşan bir boyuta erişmiş görünüyordu. Dolayısıyla, Lenin'in, Ekim Devrimi'nden birkaç gün önce, kendisini daha önce işbirliği içinde bulunduğu en yakın iki yoldaşının -Zinoviev ve Kamanev- partiden uzaklaştırılmasını istemek zorunda hissetmesi bir rastlantı değildi.

Lenin, Nisan'da, çarpıcı bir biçimde partinin solunda olduğunu düşündüğü işçilerin yarattığı basınçtan faydalanmıştı. Şimdi ise, proleteryanın ileri kesimleri daha temkinli bir tutum içindeydi. Bu kadar uzun süre bekleyiş içinde kalınmış olması, Petrograd proleteryası içinde bir moral bozukluğuna yol açmıştı. Öylesine ki, işçiler bolşeviklere bile güvensizlik duymaya başladılar. Belki lafı bırakıp işe koyulma konusunda onlar da yeterince hazır değillerdi? Lenin, Eylül ve Ekim'de partiyi yeniden silahlandırırken, uzlaşmacı bolşevikler üzerinde kitlesel bir basıncın yaratılması konusunda bir hayli zorlandı. Bununla birlikte, savaş işareti bir kez verildikten sonra, bekleme halindeki kitlelerin kaygıları bir anda kayboldu.

Bolşevikler iktidarı almalıdır

Bu, Lenin'in 12-14 Eylül tarihleri arasında kalan bir günde kaleme aldığı bir mektubun başlığıydı. Merkez Komitesi ile bolşeviklerin Petrograd ve Moskova Komiteleri için yazılmış olan bu mektup, Lenin'in başvurduğu, partinin alt organları aracılığıyla Merkez Komitesi üzerinde bir basınç yaratma yöntemini gösteren bir örnektir. "Bu iki başkentinde her ikisinde İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nde çoğunluğu ele geçirmiş olan bolşevikler, iktidarı kendi ellerine alabilirler ve almalıdırlar."

Bolşevikler iktidarı ele geçirebilirlerdi,

[çünkü, önde gelen bu iki kentteki devrimci unsurların aktif çoğunluğu, halkı peşinden sürükleyebilecek, hasımlarının direnişinin üstesinden gelebilecek, onları yıkabilecek, iktidarı ele alıp muhafaza edebilecek kadar büyüktür. Bolşevikler, hemen demokratik barış önerisinde bulunarak, Kerenski tarafından ezilmiş ve

parçalanmış demokratik kurumları ve özgürlükleri tesis ederek, hiç kimsenin yıkamayacağı bir hükümet kuracaklar.(3)]

Bu, Lenin bu mektubunda ayaklanmanın teknik yönlerine değinmemiş olsa da (ki mektuptan birkaç gün sonra bunu yapacaktı), acil olarak yerine getirilmesi gereken bir görevdi:

[Sözcüklerin dar anlamında, burada bizi ilgilendiren şey ne ayaklanmanın 'günü', ne de 'anı'dır. Buna karar verecek olan, yalnızca, işçi ve askerlerle, kitlelerle ilişki içinde bulunanların oybirliğidir.

Bugünkü mesele, partimizin Demokratik Konferans'ta aslında fiili olarak kendi kongresini de yapıyor olmasıdır ve bu kongre (istesin ya da istemesin) devrimin yazgısına karar vermek zorundadır.

Sorun, görevin ne olduğunu partiye açıkça göstermektir. Şimdiki görev, Petrograd ve Moskova'da (ve onun kapsadığı bölge içinde) silahlı bir ayaklanmanın düzenlenmesi, hükümetin devrilerek iktidarın ele geçirilmesi olmalıdır.(4)]

Bundan bir ya da iki gün sonra, Lenin 'Marksizm ve Ayaklanma' konusuyla ilgili olarak, Merkez Komitesi'ne bir başka mektup yazdı. Söz konusu mektupta, Eylül ayı ortalarında geçerli durumla Temmuz Günleri'ndeki durum karşılaştırılıyordu. Lenin'in amacı, Temmuz'da değneği bir yöne aşırı derecede bükmüş olan, şimdi ise olayların akışını değiştirme konusunda aşırı tutucu ve ürkek bir tutum sergileyen bolşevik liderliğin eylemsizliğinin üstesinden gelebilmek idi.

Lenin, Temmuz'da iktidarı almamakla bolşeviklerin doğru biçimde davranmış olduklarını, ancak şimdi durumun farklı olduğunu ileri sürüyordu:

[3-4 Temmuz günlerinde bir ayaklanmaya girişmek yanlış olurdu; iktidarı ne fiziksel olarak, ne de siyasi olarak elde tutabilirdik. Her ne kadar Petrograd zaman zaman bizim elimize geçmiş durumda idiyse de, iktidarı siyasi olarak elimizde tutamazdık, çünkü o sıralar işçi ve askerlerimiz Petrograd için savaşmaya ve ölmeye hazır değillerdi. Hem Kerenski'lere, hem de Tsereteli'lere ve Chernov'lara yönelik bu 'sınırsız öfke' ya da derin nefret, o günlerde mevcut değildi. Bolşeviklere karşı girişilen ve menşeviklerle sosyalist devrimcilerin de içinde yer aldıkları zulüm, henüz halkımızı gerektiğince yoğurmamıştı.

3-4 Temmuz günlerinde iktidarı siyasi olarak elde tutamazdık; çünkü, Kornilov ayaklanmasından önce, ordu ve taşra eyaletleri Petrograd'a karşı yürüyebilirlerdi ve yürüyeceklerdi de.(5)]

Ne var ki, hem temkinli, hem de yürekli ve atılgan olmak gerekiyordu. İktidarın ele geçirilebilmesi için, ayaklanmanın teknik boyutu ciddi olarak ele alınmak zorundaydı:

[Başarılı olunabilmesi için, ayaklanma bir komploya ve bir partiye değil, öncü sınıfa dayanmalıdır. Birinci nokta budur. Ayaklanma, halkın devrimci kalkışmasına dayanmalıdır. Bu, ikinci noktadır. Ayaklanma, gelişen devrim sürecinin dönüm noktasını teşkil eden halkın öncü kesimlerinin eylemliliğinin doruğa çıktığı zamana, tereddüt ve duraksamaların düşmanın ve devrimin zayıf, yarı-gönüllü ve kararsız yandaşlarının saflarında en güçlü olduğu zamana dayanmalıdır. Bu da üçüncü noktadır... Bu koşullar mevcut hale geldiklerinde, ayaklanmayı bir sanat olarak kullanmayı reddetmek, marksizme ve devrime ihanet etmek demektir.(6)]

Silahlı ayaklanmanın, genel kitle hareketiyle bağlantılı olması zorunlu olan devrimin zirvesi olduğu bir kez kavrandığında, şimdi dikkate alınması gereken şey onun özgül teknik boyutudur. Bu ise, ciddi bir çalışma ve uygulamayı gerektirir. Lenin, doğrudan eylem konusunda bazı teknik önerilerde bulunur:

[Bir saniye bile yitirmeksizin, isyancı müfrezelerin genelkurmayını oluşturmalı, elimizdeki güçlerin gerekli yerlere dağıtımını gerçekleştirmeli, güvenilir alayları en önemli noktalara sevk etmeli, Aleksandrinski Tiyatrosu'nu kuşatmalı, Peter ve Pol kalelerini işgal etmeli, genelkurmay ve hükümet üyelerini tutuklamalı, subay Kadetlerin ve Vahşi Tümen'in* karşısına, düşmanı kentin stratejik önemdeki noktalarına yaklaştırmaktansa ölmeyi tercih edecek kararlılıktaki müfrezelerimizi göndermeliyiz. Silahlı işçileri mobilize etmeli, onları nihai ve acımasız bir savaşa girişmeye çağırmalı, telgraf ve telefon santrallerini eşanlı olarak ele geçirmeli, kendi ayaklanma kurmayımızı merkezi telefon santraline yerleştirmeli ve telefon aracılığıyla onun tüm fabrikalarla, tüm alaylarla, silahlı savaşımın tüm noktalarıyla, vb. bağlantı kurmasını sağlamalıyız.

Kuşkusuz, bütün bunlar, yalnızca, ayaklanma bir sanat olarak kabul edilmediği sürece bugünkü durumda marksizme ve devrime sadık kalmanın olanaksız olduğu gerçeğini ifade etmek üzere verilmiş örneklerden ibarettir.(7)]

Aleksandrinski Tiyatrosu'nun kuşatılmasına duyulan ihtiyaca dikkat çekilmesi oldukça anlamlıdır.

Demokratik Konferans, 14-19 Eylül tarihleri arasında adı geçen tiyatrodan toplanmıştı. Lenin, açıkça, iktidarın doğrudan ele geçirilmesini amaçlıyordu! Bu öneriyle, çok muhtemel olarak, bolşevik liderlerin özgül bir tekniğin benimsenmesine ikna edilmesinden çok, bunların ayaklanma sorununa yönelik tutumlarını köklü biçimde değiştirmeye zorlanması amaçlanmıştı; niyet, değneğin bir yönde bükülmesiyle,

liderliği sarsmak ve onu içinde bulunduğu pasiflikten, uyuşukluktan, Geçici Hükümet'le iyi geçinme arzusundan uzaklaştırmaktı.*

Merkez Komitesi Lenin'in mektuplarına nasıl bir tepki gösterdi? Lenin, Komite içinde hiçbir destek görmedi. Buharin, 1921'de, karakteristik bir mübalağa ile, olayı şu şekilde anlatır:

[(Lenin'den gelen) mektup olağanüstü dayatmacı bir dille kaleme alınmıştı ve bizi her türden ceza ile tehdit ediyordu. Hepimizin nutku tutulmuştu. Henüz hiçkimse sorunu böylesine keskin ve haşın bir biçimde ortaya koymamıştı... Başlangıçta hepimiz şaşkınlığa düştük. Bunun ardından, sorun üzerinde bir süre konuştuktan sonra, bir karara vardık. Belki de, parti tarihimizde, Merkez Komitesi'nin Lenin'den gelen bir mektubu yırtıp atmaya tam bir oybirliğiyle karar verdiği yegane olay buydu... Petersburg ve Moskova'da iktidarı ele geçirmeyi başaracağımıza kesin bir biçimde inanmakla birlikte, taşra eyaletlerinde iktidarı henüz ele alamayacağımızı, iktidarı alıp Demokratik Konferansı dağıtmanın Rusya'nın geri kalan bölgelerinde durumumuzu pekiştirebilmemiz için yeterli olmayacağını düşünüyorduk.(9)]

Merkez Komitesi'nin bazı üyeleri ayaklanma biçimine mutlak biçimde karşı çıktı; Troçki, Sverdlov ve Buharin gibi diğerleri Demokratik Konferans'ın toplandığı bir zamanın ayaklanma için en az uygun an olduğunu düşündüler; diğerleri ise yalnızca kararsızlık içindeydiler ve beklemeyi yeğlediler. Gerçekte, mektubun yırtıp atılması kararı oybirliği ile alınmadı; 6 oy bu yöndeydi, fakat 4 oy buna karşı kullanılmıştı ve 6 çekimser oy vardı.(10)

Merkez Komitesi tutanaklarında şunlar yazılacaktı:

[Yoldaş Kamanev, şu kararın benimsenmesini önerdi: Merkez Komitesi, Lenin'in mektuplarını değerlendirdikten sonra, mektuplarda yer verilen pratik önerileri reddeder, tüm örgütlere yalnızca Merkez Komitesi'nden gelen emirlere uyma çağrısında bulunur ve sokakta herhangi türden bir gösteriye girişilmesinin içinde bulunulan şu gün izin verilemez olduğunu bir kez daha belirtir. Eşanlı olarak, Merkez Komitesi, Lenin'den, mevcut durumun ve partinin izlediği siyasetin yeni bir değerlendirmesinin yapılmasına yönelik olarak mektuplarında değindiği sorunu ayrıntılı olarak ortaya koyan özel bir broşür hazırlamasını ister.

Bu karar reddedilir.

Sonuç olarak, şu karar benimsenir:

Askeri Örgüt ile Petersburg Komitesi'ndeki çalışmadan sorumlu Merkez Komitesi üyelerine, kışla ve fabrikalardaki her türden gösterinin önlenmesi için gerekli önlemleri almaları emredilir.(11)

Parti anayasacılığa uyarlanıyor

Daha önce belirttiğimiz gibi, Demokratik Konferans, sona ermesine yakın kendi üyeleri arasından daimi bir Cumhuriyet Meclisi, ya da ön-parlamento olarak isimlendirilebilecek bir organ atamıştı; bu meclis kurucu meclis toplanıncaya kadar ulusu temsil edecekti.

Söz konusu ön-parlamentoya karşı takınılacak tavrın ne olması gerektiği sorusu bolşevikler için can alıcı önemde bir taktik sorun haline geldi. Lenin, rejimin doğrudan yıkılması gündemde olmadığı süreçte devrimcilerin parlamenter kurumlara katılması gerektiğini düşünüyordu. Böylece, parti içinde yürütülen ön-parlamentoya ilişkin tartışma ayaklanma tartışmasıyla ilişkilendirildi.

Başlangıçta, Lenin bolşeviklerin Demokratik Konferans'taki tavrını sert bir biçimde eleştirdi:

[Şimdi, bolşeviklerin yaptıkları hatalara geliyorum. Böyle bir anda kendilerini ironik alkış ve yaygaralara hasretmeleri bir hata idi... Bolşevikler, protesto olarak toplantıyı terk etmeliydiler ve halkın dikkatini ciddi sorunlardan başka yöne çekmek üzere konferansta oluşturulmuş tuzağa yakalanmamalıydılar. Bolşevikler, 'irtibat görevi' dolayısıyla, yani, saçma sapan konuşmaların sona erdiği ve oylamanın başlayacağı andan haberdar olup bunu telefonla bildirmek üzere, sahip oldukları 136 delegeden ikisini ya da üçünü toplantı salonunda bırakmalıydılar. Büyüyen devrim ateşini, önemsiz meseleler üzerine konuşulup zaman yitirilmesini sağlamak suretiyle söndürmek gibi belli bir amacı güden, halkı uyutmak gibi belli bir hedefe yönelik gözle görülür saçmalığın kendilerini meşgul halde tutmasına izin vermemeliydiler.

Bolşevik delegasyonun yüzde doksan dokuzu fabrikalara ve kışlalara gitmeliydi; Rusya'nın dört bir yanından gelmiş... Sosyalist devrimcilerle menşeviklerin çürümüşlüğünü tüm boyutlarıyla görebilen delegeler için uygun olanı buydu. Kitlelere, yüzlerce ve binlerce toplantı ve konuşmaya daha yakın olacakları bu yerlerde, amacı açık seçik kornilovcu Kerenski'ye zaman kazandırmak ve 'devletin tepesinde birdirbir' oyununun yeni biçimlerini deneyebilmesi için onun işini kolaylaştırmak olan bu gülünç konferansın derslerini tartışmalıydılar... Bunun nasıl yaşandığını anlamak mümkün -Kornilov ayaklanması sırasında tarih çok keskin bir dönüş yaptı. Parti, söz konusu bu dönüm noktasında, tarihin olağanüstü hızlı temposuna ayak uydurmakta başarısız kaldı. Parti, şu ana kadar geçen zaman içinde, yolundan saptırılıp içi boş konuşmaların yapıldığı bayağı bir toplantı salonunda tuzağa düşürülmesine izin verdi... Parlamentarizm

kullanılmalıdır, özellikle de devrimci zamanlarda; ama değerli zamanı çürümüş bir şeyin temsilcileriyle tüketmek için değil, çürümüş şeyin örneklerini kitleleri eğitmekte kullanmak için.(12)]

Ne var ki, bolşevik liderlik Lenin'in argümanlarına kulak asmadı ve Demokratik Konferans'a ve ön-parlamentoya karşı uzlaşmacı bir tavır takındı. 21 Eylül tarihli Merkez Komitesi tutanaklarında şunlar yazılıdır:

[Demokratik Konferans konusunda, konferanstan çekilinmemesi, yalnızca parti üyelerimizin konferansın başkanlığından geri çağırılması kararlaştırılmıştır. Ön-parlamentoya ilişkin olarak, buna katılmaması yolunda bir karar 8'e karşı 9 oyla kabul edilmiştir. Ancak, leyhte ve aleyhte oyların hemen hemen birbirine eşit olması nedeniyle, nihai karar, Demokratik Konferans'taki grup içinden oluşturulmuş bir topluluğun hemen şimdi gerçekleştirdikleri bir parti toplantısına bırakılmıştır. Toplantıda -biri yoldaş Troçki, diğeri yoldaş Rikov tarafından sunulacak- iki raporun görüşülmesi planlanmıştır.

Toplantıda, ön-parlamentoya katılım önerisi 50'ye karşı 77 oyla kabul edilmiştir, bu, ayrıca Merkez Komitesi tarafından da teyit edilen bir karardır.(13)]

Sonraki gün, Lenin, 'Bir Gazetecinin Günlüğünden: Partimizin Hataları' başlığını taşıyan bir makale yazdı. Makalede, parlamenter kurumlara katılım ya da bunların boykot edilmesine ilişkin taktik kararların, nesnel sınıf ilişkilerinin, devrimin yükseliş veya alçalış durumunun, mücadelenin parlamento dışı ve parlamenter araçları arasındaki ilişkinin çözümlenmesine dayanması gerektiğini gösterdi.

1905 Ekimi'nde, bolşevikler Bulugin Duması'nı boykot etmişlerdi. Bu doğru bir tavrıydı. "Çünkü, bu, toplumsal güçlerin kendi gelişim süreçleri içindeki konumlanışıyla uygunluk içindeydi. Eski bir düzenin yıkılmasını öngören bir sloganla devrimi olgunlaştırmayı sağlamıştı."(14)

1907'de, aşırı-sol bolşevikler yeniden Duma'nın boykot edilmesi çağrısında bulundular.(15) Bu tür taktikler neden yanlış?

[Çünkü, onlar yalnızca boykot sloganının 'çekiciliğine' ve 'domuz ağılının' (Duma kastediliyor -çn.) 3 Haziran'daki vahşi tepkisine yönelik tiksintiye dayanıyordu. Oysa, nesnel durum öyleydi ki, ... devrim bir çöküş durumu içindeydi ve hızla geriliyordu. Devrimin ileri atılımı açısından, parlamenter bir zemin (hatta 'domuz ağılının içi'), parlamento dışı araçlar olan propaganda, ajitasyon ve örgütlenme olanakları hemen hemen hiç mevcut olmadığı ya da son derecede zayıf olduğu için, olağanüstü kritik bir siyasi öneme sahipti.(16)]

Lenin, geçmişte kalmış bir deneyimden hareketle, içinde yaşanan günün öncelikli sorununa geçti:

[Ön-parlamentoya katılım, sınıflar arasındaki nesnel ilişkilere, günün nesnel koşullarına uymayan yanlış bir taktiktir... Ön-parlamentoyu boykot etmeliyiz. Onu terk etmeli ve İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'ne, sendikalara, genel olarak kitlelere gitmeliyiz. Onları mücadeleye çağırmalıyız. Onlara doğru ve açık bir slogan önermeliyiz: Kerenski'nin Bonapartist çetesini ve onun Tsereteli-Bulugin Duması'na karşılık gelen sahte ön-parlamentosunu dağıtın!(17)]

Lenin, ön-parlamentoya katılım fikrine sert bir biçimde karşı çıkan Troçki'yi övdü:

[Troçki boykottan yanaydı. Bravo, Yoldaş Troçki!

Boykotçuluk Demokratik Konferans'taki bolşevik grupta yenilgiye uğradı.

Yaşasın boykot!(18)]

Lenin şu şekilde sürdürdü:

[Partimizin en 'tepe'sinde ciddi duraksamaların olduğuna hiç kuşku yok; bunlar yıkıcı hale gelebilirler, çünkü mücadele geliyor; belli koşullar altında ve belli bir anda, duraksamalar amacın yıkımına yol açabilir... Partimizin 'parlamenter' liderlerinin yaptığı her şey doğru ve yerinde değil; bunlar daha büyük bir dikkatle izlenmeli, onlar üzerinde daha büyük bir işçi denetimi kurulmalı; parlamenter grupların yetkisi daha açık bir biçimde tanımlanmalı.

Partimizin yanlış açıkça görülebilir durumda. Öncü sınıfın partisi hatalardan korkmamalı. Korkması gereken şey, bir hata üzerinde ısrar etmek, yersiz bir mahcubiyet duygusu yüzünden bir hatayı kabul edip düzeltmeyi reddetmek olmalı.(19)]

Nihayet, 5 Ekim'de Merkez Komitesi Lenin'in iradesine boyun eğdi ve yalnızca bir üyesinin (Kamanev) muhalefet ettiği bir kararla toplandığı ilk gün ön-parlamentodan çekilme kararı aldı.(20) 7 Ekim günü, Troçki, ön-parlamentoda sonu şu sözlerle biten savaştan bir bildiri okudu:

[Petrograd tehlikede. Devrim ve halk tehlikede. Hükümet bu tehlikeyi yoğunlaştırıyor ve hükümet partileri ona yardımcı oluyorlar. Halkı ve ülkeyi ancak yine halkın kendisi kurtarabilir. Halka sesleniyoruz: "Yaşasın acil, samimi, demokratik barış. Tüm iktidar Sovyetlere, tüm toprak halka. Yaşasın kurucu meclis."(21)]

Bundan sonra, bolşevikler ayağa kalktılar ve 'Hepiniz Almanya'ya!' haykırırları ve protestoları arasında toplantı salonunu terk ettiler.

Bolşeviklerin ön-parlamentoyu terk etmelerinin onların kendilerini ayaklanma hedefine hasrettikleri anlamına geldiği, hem dostları hem de düşmanları açısından açıktı. Sukhanov şunları yazıyor: [Onlar için, ön-parlamento dışında yalnızca bir tek yol vardı -ve bu da barikatlara giden yoldu. 'Seçim sandığı'ndan vazgeçmişlerdiyse, tüfeğe sarılacaklardı. Gerçekten, fiilen yaşanan şey de bu oldu.(22)] Petrograd Sovyeti'nin bolşeviklerin ön-parlamentodan çekilmesiyle ilgili olarak 9 Ekim'de yayınladığı rapor şu haykırışla son buluyordu: "Yaşasın ülkede devrimci bir iktidar için doğrudan ve açık savaşım!"

Smilga'nın harekete geçmeye kışkırtılması

İktidarın ele geçirilmesine giden yolda derhal gerekli adımların atılmasına duyulan ihtiyacın yakıcılığı öylesine büyüktü ki, Lenin, Merkez Komitesi'ni ikna edebilmek için, gerektiğinde hileye başvurmak da dahil olmak üzere akla gelen her şeyi yaptı ve tasarladı. Bu tür koşullarda parti içindeki formaliteler önemini yitiriyordu. Bu durum, Lenin'in Finlandiya Ordu, Donanma ve İşçi Bölge Komitesi'nin genç başkanı I. T. Smilga'ya yolladığı 27 Eylül tarihli mektubunda kullandığı üsluba da açıklık getirir. Lenin şunları yazmıştı:

[Yaptığımız şey yalnızca kararlar almaktan ibaret. Zaman yitiriyoruz. 'Tarihler' kararlaştırıyoruz (20 Ekim, Sovyetler Kongresi -onu böylesine geç bir tarihe bırakmak, ona bel bağlamak gülünç değil mi?).

Bolşevikler, Kerenski'nin devrilmesi için kendi askeri güçlerini hazırlamaya yönelik düzenli bir çalışma yürütmüyorlar.(23)]

Lenin, Smilga'dan harekete geçmesini istiyordu:

[Senin rolüne gelince. Bana öyle geliyor ki, tamamen kendi emrimiz altına alabileceğimiz Finlandiya'daki askerler ve Baltık donanmasıdır ve yalnızca bunlar ciddi bir askeri rol oynayabilirler. Sahip olduğun yüksek konumdan azami ölçüde yararlanman gerektiği kanısındayım... Kerenski'nin devrilmesini sağlamak için, bütün dikkatini Finlandiya'daki askerlerin ve donanmanın askeri hazırlığına ver. Tamamen güvenilir olan askeri kişilerden kurulu gizli bir komite oluştur, onlarla meseleleri ayrıntılı olarak tartış, Petrograd içindeki ve yakınındaki askerlerin yeri ve kompozisyonu, askerlerin Finlandiya'dan Petrograd'a sevki, donanmanın hareketi vb. konularla ilgili olarak en kritik bilgileri topl (ve kişisel olarak tetkik et)... Askerlerin Finlandiya'dan çıkmasına hiçbir şekilde izin vermememiz gerektiği çok açık. Daha iyi olan her şeyi yap, bir ayaklanma konusunda, daha sonra Sovyetler Kongresi'ne verilecek olan iktidarın ele geçirilmesi konusunda daha iyi kararlar al. Bugünkü gazetelerde, iki haftalık bir süre içinde karaya asker çıkarılması tehlikesinin sifıra indirileceğini okudum. Hazırlık için çok az zamanının olduğu çok açık.(24) Bana öyle geliyor ki, halkın zihnini gerektiğince hazırlayabilmemiz için derhal şu sloganın duyulmasını sağlamalıyız: Hemen şimdi, iktidar, onu Sovyetler Kongresi'ne teslim edecek olan Petrograd Sovyeti'ne geçmelidir. Neden savaşa ve Kerenski'nin 'kornilovgil hazırlıkları'na üç hafta daha katlanalım?(25)] Smilga, partinin aşırı sol kanadının bir üyesiydi; Temmuz'da bile mücadelenin sonuna kadar devam ettirilmesi isteğinde bulunmuştu. Şimdi ise, Lenin onunla bir tür gizli anlaşma içine giriyordu.

Kriz olgunlaşmıştır

Lenin, Smilga'ya yolladığı mektuptan iki gün sonra, 'Kriz Olgunlaşmıştır' başlığını taşıyan, Merkez Komitesi'ne karşı savaş ilanı anlamına gelen bir yazı hazırladı. Mümkün olan en büyük tesiri yaratabilmek için, söz konusu yazıyı yalnızca Merkez Komitesi üyelerine değil, fakat ayrıca partinin Petrograd Komitesi, Moskova Komitesi üyeleri ile bu iki kentteki Sovyetlerin üyelerine de gönderdi:

[Ne yapmalı? Aussprechen was ist -'olan' ne ise, gerçek ne ise onu söylemeliyiz; partimizin Merkez Komitesi'nde ve partimizin liderleri arasında Sovyetler Kongresi'ni beklemek yanlısı, iktidara hemen el konulmasına karşı, ayaklanmaya karşı bir eğilim ya da bu yönde bir düşünce olduğu gerçeğini itiraf etmeliyiz. Bu eğilim ya da düşüncenin yenilgiye uğratılması gerekiyor.

Aksi taktirde, bolşevikler, bir daha kurtulamayacakları bir utanç içine düşecek bir parti olarak kendi kendilerini yıkıma uğratmış olacaklar.

Böyle bir fırsatı kaçırmak ve Sovyetler Kongresi'ni 'beklemek' sınırsız bir budalalık ya da tam bir ihanet olacaktır... çünkü, bu, her şeyin haftalar ve hatta günler tarafından belirleneceği bir zamanda haftalar yitirmek anlamına gelecektir. Bu, 1-2 Kasım günlerinde iktidarı ele geçirmek artık olanaksız hale gelmiş olacağı için (bu hem siyasi hem de teknik olarak mümkün olmayacaktır, çünkü, çok budalaca 'kararlaştırılmış' ayaklanma günü Kazaklar harekete geçirilmiş olacaklar), korkak bir biçimde iktidarı geri çevirmek anlamına gelecektir. (Not: 'İktidarın alınması' konusunda bir karara varabilmek için Sovyetler Kongresi'ni 20 Ekim'de 'toplamak'-bu, budala bir biçimde bir ayaklanmanın gününü 'saptamak' ile aynı

anlama gelmiyor mu? İktidarı ele geçirmek bugün mümkün, ama 20-29 Ekim'de size böyle bir şans verilmeyecek.)

Sovyetler Kongresi için 'beklemek' budalalıktır, çünkü Kongre hiçbir şey kazandırmayacak, kazandıramayacak!(26)]

Bundan sonra, iktidarı ele geçirmeye yönelik askeri bir hareket için bir plan öneriyordu:

[Bolşevikler açısından, ayaklanmanın başarısı güvence altına alınmış durumdadır: (eğer Sovyetler Kongresi için 'beklemez' isek) üç noktadan -Petrograd, Moskova ve Baltık donanmasından- beklenmedik bir saldırı gerçekleştirebiliriz... (Düşmanı hazırlıksız yakalamak için saldırının başlangıcının yapılacağı yer olarak bile düşünülebilecek olan) Moskova'da iktidarı alabilecek bir konumdayız.(27)]

Lenin, başvurduğu basıncın şiddetini artırabilmek için, parti liderlerini eleştirmenin de ötesine geçti. Bir protesto ifadesi olarak Merkez Komitesi'nden çekildi ve bunun nedenini şu şekilde açıkladı:

[Merkez Komitesi'nin Demokratik Konferans'ın başlangıcından bu yana bu tür bir siyaset izlenmesi için ileri sürdüğüm ısrarlı taleplerime bir yanıt bile vermediği gerçeğini dikkate alarak, (parti -çn.) merkez organının bolşeviklerin apaçık ortada olan hatalarına, utanç verici bir karar olan ön-parlamentoya katılma kararına, Sovyet Başkanlığı'na menşeviklerin alınmasını kabule, vs. vs. ilişkin değinilerimi makalelerimden çıkarıp atmış olduğunu düşünerek, istifamı sunuyorum -bunları, Merkez Komitesi'nin bu sorunu dikkate almaya bile niyetli olmadığını göstermek için yaptığı 'ince' bir ima, benden ağzımı kapamamı isteyen ve beni istifa etmeye çağıran ince bir ima olarak değerlendirmeye zorlanıyorum.

Merkez Komitesi'nden istifa etmek zorunda bırakıyorum ve, partinin sıradan üyeleri arasında ve Parti Kongresi'nde propaganda faaliyeti yürütme özgürlüğümü saklı tutarak, bu yazıyla istifamı sunuyorum.(28)] Yazılı belgeler, bundan sonra olanlar konusunda bir bilgi vermiyor. Ancak, her halukarda, Lenin'in Merkez Komitesi'nden ayrılmamış olduğunu biliyoruz.

Bundan birkaç gün sonra, 1 Ekim'de, Lenin Merkez Komitesi'ne, Moskova ve Petrograd Komiteleri'ne ve Petrograd ve Moskova Sovyetleri'nin bolşevik üyelerine bir başka mektup yolladı:

[Vakit yitirmek suçtur. Sovyetler Kongresi'ni beklemek çocuksu bir formalite oyunu, utanç verici bir formalite oyunu ve devrime karşı girişilmiş bir ihanettir.]

Moskova Sovyeti iktidarı kendi ellerine almalıydı:

[Moskova'da zafer güvence altındadır ve burada savaşa ihtiyaç yoktur. Petrograd bekleyebilir. Hükümet kendisini kurtarmak için hiçbir şey yapamayacaktır ve teslim olacaktır.(29)]

Birkaç gün sonra, Lenin, Petrograd Örgütleri Konferansı İçin Tezler ve Ayrıca Parti Kongresine Seçilmiş Delegeler İçin Bir Karar Taslağı ve Yönergeler başlığını taşıyan bir metin hazırladı. Belge, parti liderliğini çok ateşli biçimde eleştiren bir üslupla kaleme alınmıştı:

[Partimizin üst kademelerindeki duraksamalara dikkat edilmeli; iktidar için mücadele etmek karşısında bir 'korku' yaşanıyor gibi, kararların, protestoların, kongrelerin bu mücadele yerine ikame edilmesi yönünde bir eğilim söz konusu... Bu görevin (iktidarın alınması için mücadele -çn.) Sovyetler Kongresi'ne bağlanmasında, onun bu kongreye tabi hale getirilmesinde ısrar edilmesi, (ayaklanma için -çn.) önceden bir tarih tespit edilerek, hükümetin askerlerini hazırlamasını kolaylaştırarak, kitlelerin üzerinde ancak ihtilalci proleteryanın güç kullanmak suretiyle başarabileceği bir görevin Sovyetler Kongresi'nin alacağı bir 'karar' ile yerine getirilebileceği yolunda bir izlenim yaratarak onların zihnini bulandırarak, ayaklanmayla alay etmekten başka bir anlama gelmez... İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti, ancak bir ayaklanma organı, bir devrimci iktidar organı olarak gerçek bir anlam ifade eder. Bunun dışında, Sovyetler, kitleler arasında yalnızca soğukluk, kayıtsızlık ve yanılısama üretebilen anlamsız bir oyuncaktan başka bir şey değildir ve bunlar, aldıkları kararları ve protesto metinlerini durmaksızın yineleyip durdukları için, haklı olarak tepki görmektedirler.(30)]

2 Ekim'de, Lenin Petrograd şehir konferansına bir mektup gönderdi ve -üs olarak Moskova'dan başlayacak-silahlı ayaklanma için hazırladığı planını yineledi:

[Moskova'daki yoldaşlarımıza çağrıda bulunmalı, onları Moskova'da iktidarı ele geçirmeye, Kerenski hükümetinin işine son verildiğini, derhal barış sağlayabilmek ve Rusya'yı bir komplodan kurtarabilmek için Moskova'daki İşçi Vekilleri Sovyeti'nin geçici hükümet olarak iktidarı kendi eline aldığı ilan etmeye ikna etmeliyiz. Bırakın Moskova'daki yoldaşlar Moskova'da derhal bir ayaklanmaya girişilmesi sorununu öne çıkarıp bunu değerlendirsinler.(31)]

Bu mektupları okurken, Lenin'in ısrarcılığı, onun çok acil ve yaşamsal addettiği temayı bıkip usanmadan öne çıkarması karşısında hayranlığa kapılmamak elde değil: Bolşevikler iktidarı almalıdır.

Bir izleyiciden öğütler

Mücadele alanından uzak olmak, yaşamını sürekli gizlenerek sürdürmek zorunda kalmak, kendi düşüncelerini ifade etme şansını çoğu zaman kararlar Petrograd'ta alındıktan sonra bulabilmek Lenin için çok üzücü ve yıpratıcı bir durum olmalıydı. 8 Ekim tarihini taşıyan 'Bir İzleyiciden Öğütler' başlıklı bir makalesinde, Kuzey Sovyetleri Kongresi'nde toplanan yoldaşlarına sesleniyor, Marks'ın 'ayaklanmanın bir sanat olduğu' yolundaki düşüncesini geliştiriyordu:

[Marks, bu sanatın başta gelen kuralları ile ilgili olarak şunları söylemişti:

1. Ayaklanmayı asla bir oyuncak haline getirmeyin; fakat, ayaklanmanın ciddi bir biçimde gerçekleşmeye başladığının farkına varır varmaz ona sonuna kadar sahip çıkın.
2. En üstün güçlerinizi belli bir anda belli bir noktada yoğunlaştırın; aksi takdirde, daha iyi hazırlanmış ve daha iyi örgütlenmiş olmanın avantajına sahip olan düşman, ihtilalcileri yıkıma uğratacaktır.
3. Ayaklanma bir kez başladığında, en yüksek düzeyde kararlılıkla hareket etmeli ve, kuşkusuz başarısızlığa uğramadan, saldırıya geçmelisiniz. "Savunma, silahlı her ayaklanma için ölüm anlamına gelir."
4. Düşmanı şaşırtmaya çalışmalı, düşman güçlerin dağılık olduğu bir anda harekete geçmelisiniz.
5. Bir kasabanın ele geçirilmesi sırasında olduğu gibi birkaç saatlik bile olsa, gündelik başarıların arayışı içinde olmalısınız ve her ne pahasına olursa olsun 'moral üstünlüğü' elde tutmalısınız.

Marks, bütün devrimlerin silahlı ayaklanmaya ilişkin derslerini, devrim siyasetinin gelmiş geçmiş en büyük ustası Danton'un sözleriyle özetliyor: de l'audace, de l'audace, encore de l'audace'.(32)*

Lenin, bundan sonra iktidarın ele geçirilmesi için askeri bir planın taslağını hazırlamaya girişti.

Yazdıklarına göre, ihtiyacı duyulan şey,

[Petrograd üzerine, mümkün olduğu kadar beklenmedik ve hızlı bir biçimde, içeriden ve dışarıdan, işçi sınıfı ordugahlarından, Finlandiya'dan, Reval ve Kronstadt'tan, donanmanın bütününden gelecek olan ve başarısızlığa düşmeden yaşama geçirilmesi gereken eşzamanlı bir saldırdır... Başta gelen üç kuvvetimiz - donanma, işçiler ve ordu birlikleri öylesine koordine edilmelidir ki, şu yerler başarısızlığa düşülmeden işgal edilmeli ve her ne pahasına olursa olsun elde tutulmalıdır: (a) telefon santrali; (b) telgraf bürosu; (c) tren istasyonları; (d) ve tüm bunların başında köprüler.

En kararlı unsurlar (elimizdeki 'şok kuvvetler' ve bahriyelilerin en iyilerinin yanısıra genç işçiler), bütün önemli noktaları işgal etmek ve bunların bütün önemli hareketlerde yer almalarını sağlamak için küçük müfrezeler haline getirilmeliler, örneğin: Petrograd'ın kuşatılması ve dışarıyla olan bağlantısının kesilmesi; şehrin bahriyelilerin, işçilerin ve askerlerin kombineli bir saldırısıyla ele geçirilmesi -ki bu da sanat ve üç misli cesaret gerektiren bir görevdir;düşman 'merkezleri'ne (subay okulları, telgraf bürosu, telefon santrali, vb.) saldırılması ve bunların teslim alınması amacıyla müfrezelerin tüfek ve bombalarla techizatlandırılmış en iyi işçilerden oluşturulması.]

Mektup şu ifadeyle sona eriyordu: "Hem Rus, hem de dünya devriminin başarısı iki ya da üç günlük bir savaşıma bağlıdır."(33)

Vyborg Bölge Komitesi üyelerinden Sveshnikov o günlere ilişkin olarak şunları anımsıyor:

[İlyiç, gizlendiği yerden yorulmak bilmeden sürekli yazıyor, Nadezhda Konstantinovna (Krupskaya) ise bu el yazmalarını Bölge Komitesi'nde bizlere okuyordu... Liderin çarpıcı sözleri gücümüzü bir kat daha artırırdı... Şu tablo sanki dün yaşanmış gibi zihnimde olanca canlılığıyla korunuyor: Bölge idare merkezinin odalarından birinde, daktilografların bulunduğu odada, Nadezhda Konstantinovna eğilmiş orijinal metinle çoğaltılan kopyaları dikkatli bir biçimde karşılaştırıyor, onun hemen yanında, ayakta duran Amca ile Gene kendilerine birer kopya verilmesini istiyorlar.]

'Amca' ile 'Gene' bölgedeki iki liderin eskiden beri kullandıkları takma adlardı. Bölge işçilerinden Naumov şunları söylüyor: "Kısa bir süre önce Lenin'den Merkez Komitesi'ne iletilmesini istediği bir mektup aldık... Mektubu okuduğumuzda heyecandan soluğumuz kesildi. Öyle görünüyordu ki, Lenin uzun zaman önce ayaklanma sorununu Merkez Komitesi'nin önüne koymuştu. Onlarla bir münakaşaya giriştik. Üzerlerinde bir baskı kurmaya başladık."(34)

Lenin'in gizli bir yaşam sürerken silahlı bir ayaklanma için ajitasyon yapmaya başlayarak Merkez Komitesi'nin otoritesini sarsacak kadar ileri gitmesi, proleterya ve parti içinde kendisine yönelik olağanüstü bir güven yaratırken Merkez Komitesi'ne kuşkuyla bakılmasına yol açıyordu. Fakat, Lenin, uzlaşmazlığının ve yaptığı şeylerin sorumluluğunu üstlenmekten kaçacak bir insan değildi.

Ne var ki, Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi, bolşeviklerin hakimiyeti altında olmasına karşın, Lenin'in çağrısını yerine getirmede. 11 Ekim'de toplanan ve üç gün oturum halinde kaldıktan sonra dağılan Kongre, kendisini olağan, genel devrimci kararları kabul etmekle sınırlı tuttu.

Merkez Komitesi nihayet harekete geçiyor

10 Ekim günü, Merkez Komitesi'nin, Lenin'in silahlı ayaklanma sorununu doğrudan ileri sürdüğü -ve bu önerisini kabul ettirdiği- ünlü toplantısı gerçekleşti. Sukhanov şunları yazıyor:

[İşte tarihin garip, hoş şeylerinden biri daha! Bu önemli ve belirleyici toplantı Karpovka'da, benim kendi evimde -fakat benim bilgim dışında- gerçekleşti.]

Menşevik Sukhanov'un eşi bir bolşevikti.

[Daha önceleri, geceleri çoğunlukla büroda, ya da Karpovka'ya sekiz verst uzaklıkta bulunan Smolni'de geçiriyordum. Bu kez, beni geceyi dışarıda geçirmeye iten neden farklıydı: Beni kandırmanın yollarını çok iyi bilen eşim, dostça ve aldırılmaz görünerek, işten sonra eve dönmek için onca yolu tepmeme gerek olmadığını söyledi ve geceyi büroda geçirmemi öğütledi. Evdeki bu önemli toplantıyı bölmemem için her önlem alınmıştı!(35)]

Merkez Komitesi'nin 21 üyesinden on biri (ve bir aday üye) toplantıda hazır bulunuyordu. Lenin, toplantıya sakalsız, gözlük takmış olarak geldi, başında ise bir peruk vardı. Bu, yeraltına geçtiği günden beri katıldığı ilk toplantıydı. Sabah saat 3'e kadar devam eden toplantı on saat sürdü. Oturum, Sverdlov tarafından sunulan ve Lenin'in karar tasarısına zemin hazırlayan örgütün durumunu gösterir bir raporla başladı:

[Kuzey bölgesindeki askeri birliklerden gelen temsilciler, kuzey cephesinde amacının ne olduğu bilinmeyen bazı gelişmeler olduğunu, askerlerin bölgenin içine doğru kaydırıldığını ileri sürüyorlar.

Minsk'ten, burada Kornilov-tipi bir komplonun hazırlığının yapıldığını bildiren bir haber aldık. Oradaki garnizonun niteliği yüzünden, Minsk'in etrafı Kazak birlikleri tarafından sarılmış durumda bulunuyor.

Komuta merkezleri ile Başkomutanlık arasında şüphe uyandırıcı konuşmalar yapılıyor. Osset ile belli bazı askeri birlikler içinde bolşeviklere karşı ajitasyon faaliyetleri yürütülüyor. Her şeye karşın, cephedeki genel hava bolşeviklerden yana, askerler Kerenski'ye karşı cephe almış bulunuyorlar.(36)]

Lenin derhal sert, atılgan bir tutum sergiledi:

[Eylül başından beri ayaklanma sorununa karşı belli bir kayıtsızlığın mevcut olması dikate değer. Bununla birlikte, Sovyetlerin iktidarı alması sloganını ciddi olarak öne sürsek bile, bunun gerçekleşme şansı yok. Bu nedenle, dikkatler uzun zaman önce sorunun teknik boyutu üzerinde yoğunlaştırılmalıydı. Bugün, çok önemli bir zaman kaybına uğramış olduğumuz açık biçimde görülüyor.

Her şeye karşın, sorun aciliyetini koruyor ve belirleyici an oldukça yakın. Uluslararası durum da insiyatifi ele almamızı gerektiriyor.

Narva ve Peter'in (Petersburg -çn.) elden çıkarılması için yapılanlar, kesin bir eylemlilik içine girmemizi daha da zorunlu kılıyor.

Siyasi durum da çarpıcı bir biçimde bu yönde gelişiyor.

3-5 Temmuz günlerinde ayaklanma yolunda girişeceğimiz bir eylem başarısızlıkla sonuçlanırdı, çünkü o günlerde çoğunluk arkamızda değildi. O günden bu güne çok uzun bir yol kat ettik.

Kitleler arasındaki çekimserlik ve kayıtsızlığı, onların konuşmalardan ve kararlar almaktan bıkmış olmasıyla açıklamak gerekir. Bugün çoğunluk bizim arkamızdadır. Siyasi açıdan, durum iktidarın el değiştirmesi için bütünüyle olgunlaşmış durumdadır.

Köylü hareketi de aynı doğrultuda ilerliyor, öyle ki, bu hareket ancak muazzam büyüklükte güçlerle bastırılabilir. Tüm toprakların (halka -çn.) devredilmesi köylülerin genel sloganı haline gelmiş bulunuyor. Dolayısıyla, siyasi koşullar olgunlaşmış durumda. Yapmak zorunda olduğumuz şey, sorunun teknik yanını müzakare etmemiz. Meselenin püf noktası budur.

Durum bu olduğu halde, biz, savunma yanlılarının tutumunun sonucu, bir ayaklanma için sistematik bir hazırlığa girişilmesini siyasi bir suç işlemeye benzer bir şeymiş gibi görme eğilimi sergiliyoruz.

Bizim yanımızda olmayacağı açık olan kurucu meclis için beklemenin bir anlamı yok; bu, görevimizi daha da güçleştirmek anlamına gelir. Bölge Kongresi ve Minsk'ten gelen öneri, belirleyici eylemliliğe girişmek için bir başlangıç noktası olarak kullanılmalıdır.(37)]

Bundan sonra, Lenin somut bir karar önerisinde bulundu:

[Silahlı bir ayaklanmanın kaçınılmazlığını ve bunun zamanının gelmiş olduğunu kabul eden Merkez Komitesi, bu düşüncenin bütün parti örgütlerine rehberlik etmesini, tüm pratik sorunlara ilişkin tüm tartışma ve çözümlere yaklaşıırken (Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresi, askerlerin Peter'den çekilmesi, Moskova ve Minsk'teki insanların eylemliliği, vb.) bu bakış açısından hareket edilmesini önerir.(38)]

Yapılan oylamada, 10 oy bu karar tasarısının leyhine (9 Merkez Komitesi üyesi ve 1 üye aday), 2 oy (Zinoviev ve Kamanev) ise aleyhine verildi.

Zinoviev ve Kamanev'in muhalefeti

Toplantının hemen ardından, Zinoviev ve Kamanev, Merkez Komitesi'nin kararına karşı bir bildiri hazırladılar ve bu bildiri Petrograd Komitesi, Moskova Komitesi, Moskova Bölge Komitesi ve Fin Bölge Komitesi üyeleri arasında dağıttılar:

[Bugün silahlı bir ayaklanma önermenin yalnızca partimizin değil, fakat ayrıca Rus devrimi ile dünya devriminin geleceğini tehlikeye düşürmek anlamına geldiğinden hiç kuşku duymuyoruz...

Kurucu mecliste partimizin şansı mükemmel boyutlarda...

Doğru taktiklerle, kurucu mecliste sandalyelerin üçte birini, hatta daha fazlasını kazanabiliriz...

Hiç kuşkusuz, kurucu meclis toplumsal güçler arasındaki gerçek ilişkiyi kendi başına değiştiremez. Ancak, kurucu meclis bu ilişkinin bugün olduğu gibi üstü örtülü kalmasını önleyecektir. Yaşantımızda derin kökler salmış Sovyetleri bir kenara itmek olmaz. Sovyetler, halihazırda bir dizi yerde fiili olarak iktidarın uygulayıcısı olmuştur.

Kurucu meclis de, devrimci çalışmasında ancak Sovyetlere dayanabilir. Kurucu meclis artı Sovyetler: İşte devlet kurumunun kendisine doğru yol aldığımız birleşik yapısı...

Bizimle burjuvazi arasında üçüncü ve büyük bir kampın -küçük burjuvazinin- olduğunu unutmadık ve unutmamalıyız. Bu kamp, Kornilov ayaklanması sırasında bizimle birlikte tavır aldı ve bize zaferi getirdi... Bugün bu kampın bize burjuvaziden çok daha yakın olduğunu tereddütsüz söyleyebiliriz... Atılacak dikkatsiz bir adım, devrimin bütün bir yazgısını hemen girişilecek bir ayaklanmanın yazgısına bağımlı kılan iyi hesaplanmadan girişilmiş bir hareket, küçük burjuvaziyi uzun bir zaman için Milyukov'un kollarına itmek için tek başına yeterli olacaktır.

Şunlar söyleniyor: (1) Rusya'daki halkın büyük çoğunluğu halihazırda bizim yanımızdadır; (2) Uluslararası proleteryanın çoğunluğu bizden yanadır. Ne yazık ki bunlardan ne birincisi ne de ikincisi doğrudur ve sorun tam da budur.

Rusya'da, işçilerin çoğunluğuna sahibiz ve askerlerin dikkate değer bir kısmı da bizim yanımızda. Ancak bütün geriye kalanlar kararsızlık ve tereddüt içinde. Hepimiz eminiz ki, örneğin, gelişmeler kurucu meclis seçimlerine kadar varırsa köylüler ağırlıklı olarak sosyalist devrimciler lehine oy kullanacaklar.

Şimdi ikinci iddiaya geliyoruz -uluslararası proleteryanın çoğunluğunun bizi desteklediği iddiasına. Ne yazık ki bu doğru değil... Eğer bugün her şeyi riske eder ve bir yenilgiye uğrarsak, ayrıca, son derece ağır ilerleyen fakat hiç şüphesiz bir gelişme içinde olan uluslararası proleterya devrimine de ağır bir darbe vurmuş olacağız. Ancak, şimdilik tercih bize bağlı olduğuna göre, bugün kendimizi savunmacı bir konumla sınırlayabiliriz ve sınırlandırmalıyız... Kurucu mecliste bir muhalefet partisi olarak öylesine büyük bir güce sahip olacağız ki, ülkede genel oy hakkı ile birlikte, muhaliflerimiz her adımda bize boyun eğmeye zorlanacaklar, ya da, sol sosyalist devrimcilerle, partisiz köylülerle ve esas olarak bizim programımızı desteklemek zorunda olacak diğerleriyle birlikte bir yönetici blok oluşturacağız...

Bugün, tarih önünde, uluslararası proleteryanın, Rus devriminin ve Rus işçi sınıfının önünde silahlı ayaklanma kartını oynayarak bütün bir geleceği riske sokma hakkına sahip değiliz... İçinde bulunduğumuz şu gün, hepsi arasında en zararlı şey düşmanın gücünü olduğundan küçük, kendi gücümüzü ise olduğundan büyük görmektir. Hasımların gücü görüldüğünden daha büyük. Anahtar öneme sahip yer Petrograd'tır ve proleterya partisinin düşmanları Petrograd'a büyük bir güç yığmış bulunuyor: mükemmel bir şekilde silahlandırılmış, örgütlenmiş, (sahip oldukları sınıfsal konum nedeniyle) savaşmaya arzulu ve nasıl savaşılacağını bilen 5.000 Yunker, ayrıca genelkurmay personeli, şok birlikleri, Kazaklar, garnizonun önemli bir bölümü, Peter [Petersburg] etrafına yelpaze gibi yerleştirilmiş ağır toplar. Şu halde, hasımlarımız, TSIK [Sovyetler Yürütme Komitesi]'nin de yardımıyla, cephedeki birlikleri de getirmek için çabalayacaklardır ve böyle yapacakları hemen hemen kesindir.]

İşçiler ve askerler savaşkan bir ruh içinde değillerdi:

[Harekete geçilmesini savunanlar bile işçi kitleleri ve asker arasındaki ruh halinin -örneğin- 3 Temmuz öncesinde geçerli olan ruh halini hatırlatmaktan uzak olduğunu bildiriyorlar. Şayet kent yoksulu kitleler arasında sokak gösterilerinde güçlü bir militan ruh mevcut olsa idi, bunlar bir kez harekete geçtiklerinde partimizin nüfuzunun zayıf olduğu çok büyük ve önemli örgütleri (demiryolu sendikası, posta ve telgraf sendikası, vb.) de arkalarından sürükleyecekleri garanti edilebilirdi. Fakat, bu ruh hali fabrikalarda ve kırsalalarda bile mevcut olmadığına göre, bu varmış gibi hesaplara girişmek kendi kendimizi kandırmak olur...

Bu koşullar altında, iktidarın proleterya partisinin ellerine geçmesi sorunun "ya şimdi, ya da hiçbir zaman!" anlayışıyla ele alınması ölümcül bir tarihsel hata olacaktır.

Hayır! Proleterya partisi büyümeye devam edecek ve onun sahip olduğu program daha geniş bir biçimde kitlelere anlatılacaktır."(39)]

Lenin'in sert eleştirisi

Lenin'in duyduğu öfke sınırsızdı. En yakın yoldaşlarından ikisi, şimdi ayaklanmanın başlıca muhalifleri olarak boy gösteriyorlardı. 17 Ekim'de, 'Yoldaşlara Mektup' başlığı altında uzun ve sert bir mektup yazdı: [Devrimci partinin böylesine ciddi bir sorun karşısında bocalanmasına hoşgörüyü bakmaya hakkı olmadığına göre, kendi ilkelerini parçalayıp rüzgarlara savuran bu iki yoldaş bazı kafa karışıklıklarına neden olabileceklerine göre, bunların iddialarını bir çözümlenmeye tabi tutmak, onların bocalama içine girdiklerini gözler önüne sermek ve ne denli utanç verici bir duruma düştüklerini göstermek bir zorunluluktur.(40)]

Zinoviev ve Kamanev şöyle söylemişlerdi: "Ne biz iktidarı ele geçirecek kadar güçlüyüz, ne de burjuvazi kurucu meclisin toplanmasını engelleyecek güçte." Lenin buna sert bir karşılık verdi:

[(Bildiriyi kaleme alan -çn.) yazarların şaşkınlığı ve bunların yaşadıkları korku, işçilere yönelik bir karamsarlık ve burjuvazinin durumuna yönelik bir iyimserlekte ifadesini buluyor. Şayet askeri okul öğrencileri ve Kazaklar kanlarının son damlasına kadar bolşeviklerle savaşıacaklarını söylerlerse, buna bütünüyle inanılması gerekiyor; ancak, işçiler ve askerler yüzlerce toplantıda bolşeviklere olan güvenlerinin tam olduğunu, iktidarın Sovyetlerin eline geçmesini savunmaya hazır olduklarını tekrar tekrar söylerlerse, oy vermenin bir şey, savaşmanın başka bir şey olduğunu hatırlamanın 'tam zamanı' demektir.]

Lenin, "Sovyetlerin kurucu meclisin toplanmasını ve her türden Kornilovgil komplonun durdurulmasını sağlamak için burjuvazinin şakağına dayanmış bir tabanca olması" gerektiğini ileri süren Zinoviev ve Kamanev'in bu iddialarına şu şekilde karşılık verdi:

[Bu, bizim mutsuz karamsarlarımızdan birinin ipin ucunu ne kadar kaçırmış olduğunu gösteriyor: Şarjörü olmayan boş bir tabanca!... Oysa, bu şarjörü de olan bir tabanca olacaksa, bunun anlamı bir ayaklanma için teknik hazırlığın yapılmasından başka bir şey değildir; şarjörün tedarik edilmesi ve tabancanın mermilerle doldurulması gerekir -tek başına şarjör de yeterli olmayacaktır.(41)]

"Her geçen gün büyüyoruz. Kurucu meclise güçlü bir muhalefet olarak katılabiliriz; neden her şeyi riske sokalım?" diye yazıyorlardı. Lenin yine sert bir karşılık verdi:

[Bu iddia, kurucu meclisin toplanacağını 'okumuş', en yasal, en sadık, en anayasalcı yola güvenen bir dargörüştüğünün iddiasıdır.

Oysa, ne yazık ki, kurucu meclisin toplanmasını beklemek ne açlık ne de Petrograd'ın teslim alınması sorununu çözüyor. Saflar, şaşkınlık, ya da yüreklerinin korkuyla dolmasına izin vermiş olanlar bu "önemsiz ayrıntı'yı unutuyorlar. Açlık beklemeyecek. Köylü ayaklanması beklemeyi. Savaş beklemeyecek. Ortadan kaybolan amiraller beklemeyi.

Biz bolşevikler kurucu meclisin açılacağına inandığımızı ilan etsek açlık beklemeyi kabul edecek mi?

Ortadan kaybolan amiraller beklemeyi kabul edecekler mi? Maklakovlar, Rodziankolar lokavtları ve tahıl sevkiyatlarını sabote etmeyi durdurup İngiliz ve Alman emperyalistleriyle yaptıkları gizli anlaşmalara son verdiklerini ilan etmeyi kabul edecekler mi?

'Anayasal düşler'in ve parlamenter budalalığın şampiyonluğunu yapanların iddialarının gelip vardığı nokta budur. Yaşayan gerçeklik ortadan kaybolurken, geriye yalnızca kurucu meclisin toplanacağından söz eden bir kağıt parçası ile seçimlerin yapılması kalıyor.(42)]

Lenin, "Eğer Kornilovcular tekrar harekete geçselerdi, onlara günlerini gösterirdik. Ama niçin riski göze alıp harekete geçen biz olalım?" diye soran Zinoviev ve Kamanev'i şöyle yanıtlıyor:

[Tarih kendisini yinelemeyi; ancak, eğer ona sırtımızı dönersek ve birinci Kornilov ayaklanmasını düşünüp 'Keşke Kornilovcular yine başlasalar' dersek -bu ne mükemmel bir devrimci strateji olurdu- aynı durum yinelenir. Bu, işlerin olurlarına bırakılması oyununa benzer bir tutum değil mi! Belki Kornilovcular uygun olmayan bir zamanda yeniden harekete geçecekler: Bu ne kadar 'ciddi' bir argüman! Proleter bir siyaset için ne kadar güçlü bir temel!

Peki ya ikinci hareketin Kornilovcuları bir ya da birkaç dersi öğrenmiş olarak gelirlerse? Eğer harekete geçmeden önce açlıktan ileri gelen isyanların başlamasını, cephenin dağılmasını, Petrograd'ın düşmesini bekliyorlarsa ne olacak? Bu durumda ne yapacağız?

Burada, proleterya partisinin taktiklerini Kornilovcuların eski hatalarından birini yinelemeleri olasılığı üzerine inşa etmemiz öneriliyor... İşte size 'marksist' bir taktik! Bekleyin, açlar! Kerenski kurucu meclisi toplayacağına söz verdi.(43)]

"Herkes, kitlelerin onları sokağa dökülecek bir ruh hali içinde olmadığını söylüyor. Karamsar olmayı haklı kılan işaretlerden birisi de, gerici basın, Kara Yüzler'e destek veren basının giderek yaygınlaşması olabilir" diyen Zinoviev ve Kamanev'e karşı, Lenin kitlelerin ruh haliyle ilgili olarak şunları söylüyordu:

[İçinde bulunduğumuz şu gün, yüreksiz insanların eklemeyi unuttukları en önemli şeylerden biri şu ki: 'herkes', bunun gerilimli ve bekleyiş içinde olan bir ruh hali olduğunu söylüyor;

'herkes', Sovyetlerden Sovyetlerin savunulması için bir çağrı geldiğinde işçilerin tek vücut olarak ileri atılacağı konusunda hemfikir durumda bulunuyor;

'herkes', işçilerin kaçınılmaz olduğunu gördükleri 'son ve belirleyici savaş' konusunda kendi merkezi organlarının sergiledikleri kararsız tutumdan hoşnutsuz olduklarını düşünüyor;

'herkes', en geniş kitlelerin umutsuzluğa çok yakın bir ruh hali içinde bulunduğu ve bunun da anarşizme gelişmesi için uygun bir ortam hazırladığı konusunda tam bir fikir birliği içinde;

'herkes', otoriteleri etkilemek için girişilen tek tek grevlerin, gösterilerin, eylemlerin beyhudeliğinin halihazırda görülmüş ve bütünüyle kavranmış olduğu bir zamanda kısmi değil genel savaşın nasıl olacağı konusunda hala bir belirsizliğin yaşanıyor olması yüzünden sınıf bilinçli işçiler arasında yalnızca gösteri yapmak, yalnızca kısmi mücadeleler vermek konusunda belli bir isteksizliğin yaşandığının farkında; Bunun gibi.

Zinoviev ve Kamanev, kararlı bir parti çizgisinin, onun boyun eğmez kararlılığının ayrıca söz konusu ruh halini yaratan bir faktör olduğunu ve bunun en keskin devrimci anlarda özellikle geçerli olduğunu kuşkusuz 'tam yeri geldiği anda' unutuyorlar. Sorumluluk sahibi liderlerin kendi bocalamaları ve düne kadar savunduklarını bugün reddedişleriyle kitlelerin belli kesimlerinde en uygunsuz bocalamaları yarattıkları gerçeğini unutmak bazen insanlar için 'pek münasip' oluyor.(44) Kitlelerin ruh halinden söz edenler, kendi kişisel yüreksizliklerinin sorumluluğunu kitlelere yıkmaya çalışanlar umutsuz bir durumdadırlar. Kitleler, bilinçli olarak kendileri açısından en uygun anı kollayanlar ve bilinçsiz olarak umutsuzluğa sürüklenmeye hazır olanlar olarak iki gruba ayrılabilirler; ancak ezilen, aç yığınlar yüreksiz değillerdir.(45)

Bir ayaklanma için ihtiyacı duyulan şey... bir yandan, sınıf bilinçli unsurların sonuna kadar savaşmak konusundaki bilinçli, dayanıklı, boyun eğmez kararlılığı, diğer yandan ise, eğer bolşevikler kendilerine belirleyici bir savaş içinde önderlik edemezlerse yarım önlemlerle artık hiçbir şeyin kurtarılamayacağını, hiçkimsenin 'etki'lenemeyeceğini, açlığın anarşik bir biçimde her şeyi ezeceğini, her şeyi yıkacağını hisseden geniş kitlelerin umutsuz ruh halidir.(46)]

Zinoviev ve Kamanev, "Öte yandan, marksist parti ayaklanma sorununu askeri bir komplo düzeyine indirgeyemez" demişlerdi. Lenin, onları ayaklanmayı Blankicilikle özdeş hale getirmekle suçladı:

[Eğer belli bir sınıfın partisi tarafından örgütlenmemişse, eğer onu örgütleyenler genel olarak siyasi anı ve özel olarak da uluslararası durumu gerektiği gibi analiz etmemişlerse, eğer parti nesnel olaylarla kanıtlanmış bir şekilde halkın çoğunluğunun sempatisini kazanamamışsa, eğer devrimin gelişimi küçük burjuvazinin sınıflar arasında uzlaşmaya yönelik hayallerinin gerçek dışılığını pratik olarak kanıtlanmamışsa, eğer devrimci mücadelenin 'yetki sahibi' oldukları genel kabul görmüş olan, ya da bunun böyle olduğunu pratik içinde göstermiş olan Sovyet tipi organlarının çoğunluğu kazanılmış değilse, eğer (savaş durumunda) hükümetin tüm halkın iradesine karşın çıkar kaygısıyla haksız bir savaşı uzatmakta olduğu anlayışı ordu içinde yeterince olgunlaşmamışsa, eğer ayaklanmanın sloganları ('Bütün iktidar Sovyetlere', 'Toprak köylülere', 'Savaşan tüm uluslara derhal demokratik bir barış önerilmesi ve tüm gizli anlaşmalarla gizli diplomasinin feshedilmesi', vb.) yaygın ve popüler hale gelmemişse, eğer öncü işçiler kitlelerin durumunun umutsuzluğundan ve kırsal kesimin desteğinden -toprak sahiplerine ve onların destekçisi olan hükümete karşı ciddi bir köylü hareketinin ya da ayaklanmasının varlığında ifadesini bulan bir destekten- emin değillerse, eğer ülkenin ekonomik durumu krizin barışçıl ve parlamenter araçlarla istenilen biçimde çözülebileceğine ilişkin ciddi umutların yaşamasına izin veriyorsa, askeri komplo Blankiciliktir. Sanırım bu söylenenler yeterli.(47)]

Yazık ki, olaylar, Lenin'in Zinoviev ve Kamanev'e ilişkin olarak yazdığı şu sözleri doğrulayacaktı: "Şüpheciler her zaman 'kuşku' içindedirler ve bunları ancak yaşamın pratiği yanlışlayabilir."(48)

Petrograd liderliği bocalıyor

15 Ekim'de, Petrograd Komitesi Bolşevik Parti'nin aktif liderleriyle birlikte bir toplantısı yaptı. Tereddüt ve netlikten yoksunluk toplantının bütününe egemendi:

[Nevski: Askeri Örgüt'ün bir temsilcisi olarak, dikkatinizi yüz yüze kaldığımız bir dizi soruna çekmek istiyorum. Askeri Örgüt ansızın sağa kaymaya başlamış bulunuyor. Ayırt etmemiz gereken iki sorun var: (1) temel ilkelere bağlı sorunlar ve (2) bu ilkelerin pratik olarak gerçekleştirilmesine ilişkin sorunlar. Askeri Örgüt, Merkez Komitesi'nin (10 Ekim tarihli) kararıyla ilgili olarak, bu kararın bir dizi koşulu, yani, yoksul köylülerin de devrime katıldıkları gerçeğini dikkate almadığına işaret etti. Kırsal kesim, bize sırtını dönmek yerine bize gelmeye başladı. Pek çok yerden bolşeviklerin popüler hale gelmeye başladıkları yolunda haberler alıyoruz. Devrimdeki belirleyici faktör kuşkusuz işçi sınıfı... Fakat, burada köylü kitlelerinin ruhunu gözardı etmemeliyiz; aksi taktirde zafere erişemeyiz. Pek çok guberniada... köylüler bir ayaklanma halinde bize yiyecek vermeyeceklerini söylüyorlar. Kırsal kesimi hareketlendirmek için şimdye kadar

hiçbir şey yapılmadı. Burada, Petersburg'ta proleteryanın silahlı bir ayaklanması yapılabilir bir şey. Sovyetin çağrısı üzerine bütün bir garnizon harekete geçecektir... Fakat ayaklanmayı Petersburg'la sınırlı tutamayız. Moskova ve taşra vilayetlerinin buna tepkisi ne olacak? Rusya'nın bir bütün olarak bizi destekleyeceği konusunda Merkez Komitesi bizlere bir güvence verebiliyor mu? Hepimiz zamanın olgunlaşmış olduğunun farkındayız. Ama hazır durumda mıyız? Özgürlüğü güvence altına alacak çoğunluğa sahip miyiz? Rapordan hazır olmadığımız açıkça anlaşılıyor, dolayısıyla sorun şu: Eğer harekete geçerse, kendimizi Rusya'nın geri kalan kısmından yalıtılmış halde bulacağız. Demiryollarındaki duruma ilişkin olarak elimizde herhangi bir veri yok. Ayrıca, Beşinci Ordu'nun üzerimize gönderilmeyeceğinden emin misiniz?... Ne Askeri Örgüt, ne de Merkez Komitesi bunun garantisini verebilir... Askeri Örgüt (bize göre) istendiği an harekete geçecektir, ancak bunun ne işe yarayacağını sizlere söyleyemiyorum... Merkez Komitesi'nin ayaklanma sorununu böylesine yaşamsal bir aciliyet olarak öne çıkaran kararı kitlelerin hazırlığı sorununu da dikkate almalıydı. Petrograd Komitesi, taşra vilayetlerinin hazırlanmasının bir zorunluluk olduğu konusunda Merkez Komitesi'ne uyarıda bulunmalı...

Kharitonov: Petrograd Komitesi, Merkez Komitesi, Bölge Komitesi ve Moskova bölgesi birleşik oturumu, genel bir çöşkusuzluğun mevcut olduğunu gösterdi. 5.000 üyeli geniş bir örgüte sahip olduğumuz Krasnoe Selo'dan buraya [Petrograd] yalnızca 50 kadar insanın gelmesi bekleniyor; diğerleri kararsız bir şekilde Krasnoe Selo'da kalacak. Krasnoe Selo'da bir çöküntü havası yaşanıyor. Ayyaşlık yoldaşlarımıza bile sıçradı. Askeri açıdan bakıldığında, bahriyeliler oldukça kötü durumdadır. Bunların pek çoğu silahın nasıl tutulacağını bile bilmediği için cepheden geri gönderilmiş olan denizciler. Posta ve telgraf çalışanlarına gelince, örgütümüzde bunlardan 140-150 kadar üye var... Telgraf operatörlerinin çoğu Kadet ve bize karşı yakınlık duydukları pek söylenemez. Kritik bir anda telgraf bürosu ile diğer önemli noktaları ele geçirecek bir güce ulaşılması mümkün olabilir.

Slutskaya (Vasilevski Ostrov bölgesinden gelen kadın temsilci): Bölgemizdeki askeri durumla ilgili olarak, fabrikalarda ve sanayi işletmelerinde askeri emirler verildiğini söyleyebilirim. Ayaklanmaya katılma konusunda kayda değer bir isteklilik görülüyor.

Latsis (Vyborg bölgesi): Kitlelerin olaylara ilgisinin arttığını gözlüyoruz. Bölge komitelerine ek olarak, aşağıdan yukarı gelişen merkezi bir örgüte sahibiz... Kitleler bizi destekleyecekler.

Kalinin (Lesnovski alt-bölgesi): Koşulları incelemeye karar verdik; şimdilik işler pek iyi kotarılmıyor. Ordu birlikleriyle ilişkiye geçme kararı aldık. Finlandiya'dan ve cepheden bolşeviklerin ayaklanmasını protesto eden telgraflar alıyoruz. Öte yandan, ordu örgütünü atlayıp cepheden gelen delegeler ve bunların talepleri, açıkça militanca bir ruhun varlığına işaret ediyor. Bu ise ordu komitelerinin bizim yanımızda olmadıklarını ve kitlelerin isteklerini temsil etmediklerini kanıtıyor. Bir Kızıl Muhafız grubumuz ve 84 tüfeğimiz var.

Naumov (Vyborg bölgesi): Kitleler arasında dikkate değer bir hoşnutsuzluk var... Petrograd'ın tahliyesinden ve işçilerin ücretlerinin ödenip işlerinden çıkarılmalarından kaynaklanan bastırılmış bir öfkenin varlığı söz konusu.

Menzhinskaia [birinci şehir bölgesinin kadın temsilcisi]: Silah durumuna gelince, durum bir hayli kötü. Komite içinde yalnızca 6, bir fabrikada 100, bir diğer fabrikada ise 20 tüfek var. İşçilerin ruh halini kestirmek ise güç.

Pakhemov (ikinci şehir bölgesi): Ruhsal durum 3-5 Temmuz günleri arasında olandan daha iyi. Kızıl Muhafız teşkilatının örgütlülüğü iyi değil. 50 tüfek, 3.000 kurşunumuz var. 60 ila 80 arasında üyemiz [askeri] emirler alıyor.

Raviç (Moskova bölgesi): Fabrikalarda bulanık bir duygu hakim. Kitleler Sovyetin çağrısı üzerine harekete geçecekler, ancak partimizin çağrısına çok az insan karşılık verecek. Kornilov ayaklanması günlerinde yaratılmış olan organlar varlıklarını oldukları gibi koruyorlar...

Gessen (Narva bölgesi): Genelde ayaklanma isteği söz konusu değil. Nüfuz sahibi olduğumuz yerlerde canlı ve istekli bir ruh hali gözleniyor. Geri durumdaki kitleler arasında ise siyasete yönelik bir ilgisizlik mevcut. Bununla birlikte partimiz otoritesini yitirmiş değil... Birkaç yüz tüfeğimiz var, bununla birlikte bir toplanma bölgemiz yok ve askeri güçlerimiz dağınık bir durumda bulunuyor...

Vinokurov (Neva bölgesi): Genel ruh hali bizden yana. Kitleler tetikte bekliyor. Kızıl Muhafız'a sahip değiliz.

Obukhov fabrikasından bir yoldaş: Daha önce Obukhov fabrikası savunma yanlılarından yana tavır almıştı. Ancak bu durum şimdi değişmiş bulunuyor. Kitlesel toplantılarımıza 5-7.000 kadar insan katıldı... Kızıl Muhafız içinde 2.000 insanımız, 500 tüfeğimiz, 1 makinalı tüfeğimiz 1 de zırhlı aracımız var. Bir devrimci komite oluşturduk. Fabrikanın Petrograd Sovyeti'nin çağrısına uyacağından kuşku yok.

Pervukhin (Okhtenski bölgesi): İşçiler arasında ayaklanma arzusu yok. Fabrikalarda Kara Yüzler boy göstermeye başladılar.

Prokhorov (Petersburg bölgesi): Güçlü bir etkiye sahip olduğumuz yerlerde tetikte bir tavır sergileniyor - aksi taktirde kitleler ilgisiz... Genel olarak bölgede tam bir örgütsüzlük durumu yaşanıyor. Ayaklanma çağrısı Sovyetten gelse bile belli fabrikalar (örneğin bizimki) bu çağrıya uymayacak.

Akselrod (Rozhdestvenski bölgesi): İnsanlar tetikte. Karşı devrimin harekete geçmesi durumunda direniş göstereceğiz, ancak işçilerin bir ayaklanma çağrısına uyacaklarını sanmıyorum. Fabrikaların tahliyesi sırasında ücretleri ödedikten sonra işçilerin işlerinden çıkarılmış olmalarından kaynaklanan bir cesaretsizlik var. Anarşistlerin nüfuzu hissedilir biçimde artıyor.

Porokhovski bölgesi: ...Kornilov olaylarından önce menşevikler ve sosyalist devrimciler hakim konumlardı. Ancak, şimdilerde durum bizim lehimize... Eğer bir ayaklanma çağrısı gelirse, fabrikadaki komite kitlelere önderlik etmeye hazır durumda...

Shlüsselburg bölgesi: Bölgemiz küçük bir bölge; toplam 200 üyemiz var. Ancak kitlelerin çoğunluğu bizimle gelecek. Bir Kızıl Muhafız grubu örgütledik, ancak buna yaygın bir katılım yok. İşçiler fabrikaların savunulması görevini üstlendiler. Sovyetin çağrıda bulunması halinde kitleler harekete geçecekler.

Demiryolu seksiyonu: Geçici Hükümet'e karşı hissedilir bir memnuniyetsizlik var... Propagandamız Petersburg'la sınırlı. Şu sıralar Moskova ile bağlantı kurduk... Taşra vilayetlerine oralandaki demiryolu işçileriyle bağlar kurmak için 13 yoldaşımızı gönderdik. Bunlardan bazıları geri döndüklerinde siyasi durumun pek iyi olmadığını söylediler...

Sendikalar: Kitleler arasında saldırgan bir ruh halinin belirtilerine rastlanılmıyor. Karşı devrimin saldırıya geçmesi halinde bir direniş gösterilecek, ancak kitleler kendiliklerinden saldırıya geçmeyecekler. Kitleler Sovyetten gelen bir çağrıya karşılık verebilirler.

Rakhia (Fin bölgesi): Finlilerin hepsi ne kadar önce davranılırsa o kadar iyi olacağını düşünüyor... (Bunu genel ilkelere ilişkin bir tartışma izledi.)

Kalinin: Merkez Komitesi'nin kararı, bugüne kadar alınan kararların en iyisidir. Karar, örgütümüzü siyasi eyleme yön vermeye davet ediyor. Silahlı bir ayaklanma ile karşı karşıya bulunuyoruz; şu an önümüzde dikilen engeller mevcut durumun pratik bir yanını oluşturuyor. Ayaklanma ne zaman başlayacak, bunu bilemiyoruz -fakat muhtemelen bir yıl içinde.(49)]

Burada, Temmuz Günleri'nin en ateşli liderlerinin -ki bunların başında Nevski gibi Askeri Örgüt liderleri geliyor- bu kez son derece temkinli davrandıklarını ilginç bir not olarak belirtmek gerekiyor. Petersburg Komitesi'nin 15 Ekim tarihli toplantısına katılmış 19 bölge temsilcisinden yalnızca 8 tanesi kitlelerin 'savaşkan' bir ruh hali içinde olduklarını ve hemen harekete geçmeye hazır bulduklarını düşünüyordu. 6 temsilci mevcut ruh halinin belirsiz olduğunu söylerken, 5'i 'harekete geçme' konusunda bir isteksizlik olduğunu açık seçik ifade etti.

Birkaç gün kadar sonra, Lenin durumu kendileriyle tartışmak için Askeri Örgüt liderlerini bir toplantı için yanına çağırdı. Podvoiski, bu toplantıyı anılarında şöyle anlatıyor:

[Antonov-Ovsenko, Petrograd garnizonunun durumunu değerlendirebilecek durumda olmadığını, ancak donanmanın ilk çağrıda harekete geçeceğinden emin olduğunu, bununla birlikte donanmanın Petrograd'a zamanında ulaşmasının pek muhtemel görünmediğini bildirdi. Nevski ve Podvoiski, garnizondaki askerlerin ayaklanma fikrine yakınlık duyduklarını, fakat, yine de, bu konuyu doğrudan ve kesin bir biçimde her askeri birliğin gündemine sokabilmek ve ayaklanmayı teknik olarak hazırlayabilmek için, ayaklanmanın on ya da on beş gün kadar geciktirilmesinin zorunlu olduğunu ifade ettiler; Temmuz ayında harekete geçmiş... kısmen dağıtılmış ve kısmen moral bozukluğuna uğramış birlikler ancak diğer birliklerin harekete geçeceğinden emin olmaları durumunda çağrıya uyacaklardı ve bu yüzden daha önce gerici bir tutum almış birliklerin hazır olup olmadıklarının sınanması gerekiyordu. Podvoiski, ayrıca, Kerenski'nin ayaklanmanın başarısını engelleme kapasitesine sahip özel olarak oluşturulmuş birliklerle cephedeki gerici birliklere bel bağlayabileceğini belirtti.

Helsingfors ve diğer yerlerdeki denizcilerin durumuyla ilgili olarak görüşlerini açıklayan Yoldaş Nevski, ayaklanmanın subayların karşı eylemine ve dolayısıyla bunların tutuklanmasına yol açacağını kesin olduğunu, bunların yerini alan denizcilerin gemileri maden ocaklarının bulunduğu bölgelerden geçirerek Petrograd'ta savaşa iştirak etmekte çok zorlanacaklarını, bu yüzden Petrograd'a doğru yola çıkacak donanmanın muazzam büyüklükte zorluklarla yüz yüze kalacağını söyledi.

Genel olarak, herkes, ayaklanmanın birkaç hafta kadar ertelenmesi ve bu zamanın Petrograd, taşra vilayetleri ve cephedeki ayaklanmanın etkin bir hazırlığı için kullanılması gerektiği konusunda hemfikir... Bununla birlikte, bu öngörülerden hiçbiri Vladimir İlyiç'i ikna etmeye veya onu tereddüte düşürmeye yetmedi.(50)]

Ayaklanmanın on gün öncesinde bile, Bolşevik Askeri Örgüt'ün liderleri hala sorun karşısında kaçamak yollar arıyorlardı.

Merkez Komitesi'nin tereddütleri devam ediyor

16 Ekim günü, yani ayaklanmadan dokuz gün önce, Merkez Komitesi hala gerginlik, tereddüt ve bocalama işaretleri veriyordu. Merkez Komitesi'nin (Merkez Komitesi üyelerinin yanısıra Petersburg Komitesi Yürütme Komisyonu, Askeri Örgüt, Petrograd Sovyeti, sendikalardaki bolşevik liderler, fabrika komiteleri, Petrograd Bölge Komitesi ve demiryolu işçileri temsilcilerini de içine alan) genişletilmiş oturumunun tutanakları gerçekten şaşırtıcıdır. Doğrusu, böyle bir liderliğe sahip olduğu halde devrimin başarıya ulaşmış olması insanı şaşkınlığa düşürüyor:

[Petrograd Komitesi'nden Yoldaş Boky.... durum hakkında bölge bölge bilgiler veriyor:

Vasilevski Adası: Militan bir ruh hali söz konusu değil; askeri hazırlıklar sürdürülüyor.

Vyborg bölgesi: Aynı durum geçerli, fakat ayaklanmaya hazırlanıyorlar; askeri bir kurul oluşturulmuş bulunuyor; eyleme geçilmesi halinde kitlelerin destek vereceği düşünülüyor. İnsiyatifin aşağıdan gelmesi gerektiğine inanılıyor.

1. şehir bölgesi: Hakim ruh halinin ne olduğunu değerlendirmek güç...

2. şehir bölgesi: Daha dinamik bir ruh hali söz konusu.

Moskova bölgesi: Lakayt bir ruh hali; çağrının partiden değil de Sovyetten gelmesi halinde harekete geçecek.

Narva bölgesi: Eylem konusunda arzulu değil, fakat partinin otoritesinde bir zayıflama da söz konusu değil...

Neva bölgesi: Genel hava bizim lehimize olmak üzere çarpıcı bir değişiklik gösterdi. Herkes Sovyetin kararına uyacak.

Okhten bölgesi: Durum iyi değil.

Petersburg bölgesi: Bekleyiş içinde.

Rozhedestvenski bölgesi: Harekete geçilip geçilmeyeceği burada da şüpheli...

Porokhov bölgesi: Genel hava bizim lehimize geliyor.

Schlüsselburg: Genel hava bizden yana.

Askeri Büro'dan Yoldaş Krylenko, hakim ruh hali konusunda oldukça farklı bir değerlendirmeye sahip olduklarını bildiriyor. Alaylarda genel havaya ilişkin kişisel gözlemler tek tek her askerin bizden yana olduğunu gösteriyor, ancak bölgelerde faaliyet yürüten yoldaşlarımızdan gelen bilgiler farklı; ayaklanma konusunda bir gelişmenin kendilerini kesin biçimde açmaza düşüreceğini söylüyorlar: askerlerin geri çekilmesi. Büro, moral kaybına uğranıldığına inanıyor. Büro'nun çoğunluğu gelişmeleri yoğunlaştırmak için pratik olarak bir şeyler yapmaya gerek olmadığını düşünürken, azınlık insiyatifin ele geçirilmesinin mümkün olduğuna inanıyor. Bölge Örgütü'nden Yoldaş Stefanov: Sestroretsk ve Kolpino'da askerler silahlanıyorlar, militan bir ruh hali var ve askerler ayaklanmaya hazırlanıyorlar. Kolpino'da anarşist bir hava geliyor. İşten çıkarmalar yüzünden Narva'da durum oldukça vahim. Halihazırda 3.000 kişi işten çıkarılmış durumda bulunuyor.

Garnizonlara gelince; karamsar bir ruh hali egemen, ancak (iki makineli tüfek alayında) bolşeviklerin etkisi bir hayli büyük. Novyi Peterhoff'taki alayda yürütülen çalışma büyük bir ivme kaybetti, alay örgütsüz bir durumda. Krasnoe Selo -176. Alay- bütünüyle bolşevik, 172. Alay da kısmen böyle, fakat bunun dışında burada bir de süvari birliği var. Luga'da -ki burada 30.000 kişilik bir garnizon var- Sovyet savunmacı bir tutum içinde. Bolşeviklerden yana bir hava esiyor ve burada yakında seçimler yapılacak. Gdov'daki alay bolşeviklerin yanında.

Yoldaş Boky, kendisine ulaşan bilgilere göre Krasnoe Selo'da durumun o kadar da iyi olmadığını söylüyor. Kronştad'ta moralin gerilemiş olduğunu, yerel garnizonda, askeri anlamda, işe yarar pek bir şey olmadığını ekliyor.

Petrograd Sovyeti'nden Yoldaş Volodarski: Genel izlenim, hiç kimsenin sokağa çıkmaya hazır olmadığı, ancak Sovyet'in çağrıda bulunması halinde herkesin bu çağrıya uyacağı yönünde.

Yoldaş Raviç bunu doğruluyor ve bazılarının partinin çağrısına da uyulacağı görüşünde olduklarını ekliyor.]

Sendikalardan Shmidt şunları bildiriyor:

[Genel hava etkin gösterilerin umulmaması gerektiğine işaret ediyor, bunun başta gelen nedeni işten çıkarılma korkusu... Yoldaş Şliapnikov, metal işçileri sendikasında bolşeviklerin egemen olduğunu, ancak bolşevik bir ayaklanmanın yaygın kabul görmediğini, hatta bu konudaki söylentilerin bir paniğe yol açtığını ekliyor... Fabrika komitelerinden... Yoldaş Skrypnik, her yerde pratik sonuçlar elde edilmesi yolunda bir özlem gözlendiğini, yalnızca karar almanın artık yeterli olmadığını ifade ediyor. Liderlerin yığınların ruhunu tam olarak yansıtmadığı hissediliyor; liderler daha tutucu; anarko-sendikalist etkinin giderek geliştiği gözleniyor, özellikle de Narva ve Moskova bölgelerinde.]

Miliutin,

[kişisel olarak ilk yumruğu atmaya hazır olmadığımızı inandığını söylüyor. O'na göre, yakın gelecek açısından, yetkilileri görevden alarak onları tutuklayacak güce sahip değiliz... Yoldaş Shotman, Şehir Konferansı'nda, Petrograd Komitesi'nde ve Voenska'da (Bolşevik Askeri Örgüt) genel ruh halinin çok daha karamsar olduğunu söylüyor. Eyleme geçecek durumda olmadığımızı, kendimizi hazırlamamız gerektiğini örneklerle gösteriyor.

Miliutin ve Shotman'a karşı çıkan Lenin, meselenin askeri güçler sorunu, askerlere karşı savaşmak sorunu olmadığına, söz konusu olan şeyin ordunun bir bölümünün diğerine karşı savaşımı olduğuna dikkati çekiyor. Burada söylenenlerde bir karamsarlık bulmadığını ifade ediyor. Burjuvazinin büyük güçlere sahip olmadığını söylüyor. Gerçeğin bizim düşmandan daha üstün olduğumuzu gösterdiğini ileri sürüyor. Merkez Komitesi'nin harekete geçmesi niçin mümkün değil sorusuna tutarlı bir yanıt verilemeyeceğini söylüyor.] Bundan sonra, bazı liderler 10 Ekim kararının hemen eyleme geçilmesini öngören bir direktif değil, genel bir uyarlanma olarak görülmesi gerektiğini ileri sürdüler:

[Yoldaş Kalinin, kararı, hemen yarın ayaklanmaya geçilmesini öneren bir karar olarak görmediğini, onu, meselenin siyaset alanından alınıp bir strateji düzeyine indirilmesi ve özgül bir eylemlilik içine girilmesi yolunda bir çağrı olarak yorumladığını söylüyor.]

Sokolnikov ise şunları söylemişti:

[Karara gelince, onu harekete geçilmesi için verilmiş bir emir olarak yorumlamak için ortada hiçbir neden yok.

Eğer gelişmeler bize belli bir zaman aralığı kazandırırsa, elbette ki bundan yararlanacağız. Kongrenin daha erken bir tarihte toplanması mümkün. Eğer Kongre tüm iktidarın Sovyetlere geçmesi fikrini benimserse, bu durumda ne yapılması gerektiği sorusunu, kitlelere bir çağrıda bulunup bulunmayacağımız sorununun bir çözüme kavuşturmak zorunluluk haline gelecek...

Yoldaş Miliutin: Karar burada kendisine atfedilen anlamda kaleme alınmadı; karar, kendimizi bir ayaklanmaya hazır hale getirmemiz anlamına geliyor... Pratik, 3-5 Temmuz'da bir ayaklanma olmadığını, bugün de olmaması halinde bunun bizim sonumuz anlamına gelmeyeceğini bize gösterdi. Karar, örgütümüz içinde kalan ve onu ilgilendiren bir karar olarak görülmeli.

Yoldaş Volodarski: Eğer karar bir emir anlamına geliyorsa, bu durumda emre halihazırda itaat edilmemiş olduğunu söylemek gerekir. Eğer ayaklanma sorunu hemen yarına ilişkin bir sorun olarak ortaya konuyorsa, lafi hiç dolaştırmadan böyle bir şeyle bir ilişkimizin olmadığını söylememiz gerekir. Her gün her yerde konuşmalar yaptım, ancak belirtmem gerekir ki, kitleler çağrımızı şaşkınlıkla karşıladılar; bu hafta bir değişiklik yaşandı... Somut bir öneride bulunmak gerekirse: teknik hazırlıkları devam ettirmek, sorunu Kongre'nin önüne getirmek, harekete geçme zamanının henüz gelmemiş olduğunu tespit etmek.]

Bazı katılımcılar çok sert bir tutum takındılar:

[Yoldaş Diadia (Latsis): Kararın şimdiye kadar hayata geçirilmemiş olması içler acısı bir durum...

Yığınların ruh haliyle ilgili olarak yapılan değerlendirmeleri düzeltmek için söz aldım. Kitleleri silahlara el koymaya iten sabırsızlık onların neler hissettiklerine işaret eden bir gösterge. Sahip olduğumuz strateji çok tuhaf. İnsanlar Yunkerlerden söz açtıklarında, ben bunların defterini dürebileceklerini anlatıyorum.

Yoldaş Skrypnik: Eğer bugün yeterince güce sahip değilsek, yarın bundan daha güçlü bir durumda olmayacağız; eğer iktidarı şimdi almazsak, ileride durum daha da kötü olacak... Harekete geçmemiz gereken böyle bir günde gereğinden çok konuşuyoruz. Kitleler bizden harekete geçmemizi istiyorlar, eğer onlara hiçbir şey vermezsek, onlar bunu bir suç olarak görecekler. İhtiyaç duyulan şey ayaklanmaya hazırlanmak ve bu yolda kitlelere çağrıda bulunmak.

Krylenko: ... Burada tarif edilen ruh hali bizim kendi hatalarımızın sonucu olduğunu belirtiyor. Yoldaş Krylenko, ayaklanmayı kimin nasıl başlatacağı sorusunda V.I. [Lenin]'den farklı düşünüyor. Ayaklanmanın teknik ayrıntılarına gereğinden fazla değinmeye gerek olmadığını söylüyor ve öte yandan, ayaklanma için kesin bir tarih önerilmemesi gerektiğini belirtiyor. Ancak, askerlerin geri çekilmesi meselesinin çok kritik bir konu olduğunu, bunun bir savaşımı başlatabileceğini düşünüyor. O'na göre, askerlerin geri çekilmesinin bir zorunluluk olduğu Cheremisov Konferansı'nda tartışılacak; buna bir yanıt verebilecek durumda olmayacağız, ancak, bir zorunluluk olsa

bile bunun yapılamayacağını, çünkü generallere güven kalmadığını söylemeliyiz: Dolayısıyla, bize karşı saldırı halihazırda bir gerçeklik ve bundan yararlanılabilir. Ajitasyon faaliyeti zayıflatılmamalıdır ve bir başlangıç halihazırda mevcut olduğuna göre, ilkin kimin başlaması gerektiği konusunda tartışmanın bir anlamı yoktur.]

Stalin, Krylenko'nun sözlerine açıklık getirdi:

[Petrograd Sovyeti, askerlerin geri çekilmesine onay vermeyi reddederek ayaklanmaya giden yola çıkmış bulunuyor. Kerenski'e karşı çıkmış olduğuna göre, donanma şimdiden isyan etmiş durumda. Yoldaş Rakhia kitlelerin bir ayaklanma için bilinçli bir hazırlık içinde olduklarını söylüyor. Eğer Petrograd proleterya silahlandırılmış olsa idi, Merkez Komitesi kararları ne olursa olsun proleterya şimdiden sokaklara dökülmüş olurdu. Herhangi bir karamsarlık belirtisi görülüyor. Bir karşı devrimci saldırıyı beklemeye gerek yok, çünkü böyle bir saldırı halihazırda zaten mevcut. Kitleler sloganları ve silahları bekliyor. Sokaklara dökülecekler, çünkü açlık onları bekliyor. Bizim seferberlik çağrımızda geç kalmış olduğumuz apaaçık ortada, çünkü yaptığımız çağrımıza uygun hareket edip etmeyeceğimiz konusunda bir kuşku yaşanıyor. Bize düşen görev yeniden bir değerlendirmede bulunmak değil, çağrımızı daha güçlü bir şekilde ifade etmek.]

Troçki toplantıda yoktu; Zinoviev ile Kamanev yine ayaklanma fikrine karşı çıktılar.

Lenin aşağıdaki karar önerisini teklif etti:

[Toplantı, Merkez Komitesi kararını koşulsuz kabul eder ve onu tamamen destekler; tüm örgütleri, tüm işçileri ve askerleri silahlı bir ayaklanma için yoğun ve kapsamlı bir hazırlığa girişmeye, Merkez Komitesi tarafından bu amaçla oluşturulmuş merkezi desteklemeye çağırır ve Merkez Komitesi ile Sovyetlerin saldırı için en uygun zamanı ve en uygun araçları tespit edeceği konusunda tam bir güven içinde olduğunu belirtir. Yoldaş Lenin'in karar önerisi oylamaya sunulmuş ve şu sonuç alınmıştır: 20 lehte, 2 aleyhte, 3 çekimser oy.]

Taşra vilayetlerinden gelen bolşeviklerin Petrograd'taki bolşeviklerin gerisinde olduğuna güvendiği çok açık olan Zinoviev ise şu karar önerisini sundu:

[Koşulları yoklama ve hazırlık için bir çalışma yürütülürken, Sovyetler Kongresi'nin bolşevik seksiyonu ile yapılacak bir konferans öncesi herhangi bir gösteriye kalkışılması kabul edilebilir bir öneri olmayacaktır.] Bu ılımlı ve kaçamak karar önerisi dikkate değer bir destek gördü: 6 lehte, 15 aleyhte ve 3 çekimser oy.(51)

Büyük sürpriz

18 Ekim'de, Kamanev, Zinoviev ile birlikte partidışı bir yayın olan Novaya Jizn'de ayaklanma fikrini sert bir dille eleştiren bir makale yayınladı:

[Şimdiki anda ve toplumsal güçler arasındaki verili ilişkiler altında, Sovyetler Kongresi'nden bağımsız bir şekilde ve Kongre'ye sayılı gün kalmışken silahlı bir ayaklanmaya girişmenin proleterya ve devrim açısından ölümcül olacağını düşünenler yalnızca benimle ve Yoldaş Zinoviev'le sınırlı değil; bu alanda deneyim sahibi bir dizi yoldaş da bu şekilde düşünüyor... Marks'ın deyişiyle, ayaklanma bir sanattır. Bugünkü koşullarda yenilgiye mahkum olacak, parti, proleterya ve devrimin yazgısı açısından yıkım anlamına gelecek sonuçları beraberinde getirecek bir ayaklanma girişimine karşı çıkmanın görevimiz olduğuna inanmamızın nedeni de budur. Önümüzdeki günlerde bütün bunları bir ayaklanmayla riske atmak umutsuzca girişilmiş bir hareket anlamına gelecektir. Partimiz, bu türden umutsuz adımlar atmamasını gerektirecek kadar güçlü, muhteşem bir geleceğe sahiptir.(52)]

Lenin öfkeden deliye dönmüştü. Aynı gün Merkez Komitesi'ne bir mektup yazdı ve bu iki hainin partiden ihraç edilmesini talep etti. Sonraki gün daha ayrıntılı bir mektup daha kaleme aldı:

[Kendisine saygısı olan hiçbir parti saflarında grev kırıcılarının ve greve katılmayanların varlığına tahammül gösteremez. Bu çok açık. Zinoviev ile Kamanev'in partidışı yayın organındaki ifadeleri üzerinde düşündükçe, bunların hareketinin kelimenin tam anlamında bir grev kırıcılığı olduğu daha da açık hale geliyor.(53)]

Bir işçi sendikasının Yürütme Komitesi, bir aylık bir düşünüp taşınma süresinden sonra, grevin kaçınılmaz olduğuna, bunun için koşulların olgunlaştığına, grev tarihinin işverenlerden saklı tutulması gerektiğine karar veriyor. Bundan sonra, Yürütme Komitesi'nin iki üyesi, bu karara karşı çıkıyorlar ve dertlerini anlatmak üzere tabandaki işçilere gidiyorlar ve yenilgiye uğruyorlar. Bunun üzerine, bu ikisi basında boy gösteriyorlar ve iftira anlamına gelen yalanlarla kapitalistlerin Yürütme Komitesi'nin kararından haberdar olmasını sağlıyorlar; böylece, grevi yarı yarıya tahrip ediyorlar, ya da düşmanın uyanmasını sağlayarak grevin daha elverişsiz koşullar sunacak bir başka zamana ertelenmesine neden oluyorlar. Bu, kelimenin tam anlamıyla bir grev kırıcılığıdır.

Buna verilebilecek bir tek karşılık olabilir ve olmalıdır: Merkez Komitesi hiç vakit yitirmeden bir karar almalıdır:

"Zinoviev ve Kamanev'in partidışı basındaki ifadelerini terimin tam anlamında bir grev kırıcılığı olarak gören Merkez Komitesi bunların her ikisinin de partiden ihraç edilmesine karar vermiştir."

Daha önce yakın yoldaşım olan bu insanlar hakkında böyle bir yazı yazmak benim için kolay bir şey değil. Ancak, bu konudaki herhangi bir duraksamayı bir suç olarak görmek durumundayım; en ileri gelen grev karşıtlarını cezalandırmayan bir devrimciler partisi yok olmakla karşı karşıya gelecektir.(54)] Resmi bolşevik gazetesinin yazı işleri sorumluları, "esas olarak hemfikir olmakla birlikte Yoldaş Lenin'in makalesindeki sert üslubu" eleştiren bir yazı yayınlamakla birlikte Yoldaş Lenin'in yazı işleri sorumluları Stalin ile Sokolnikov idi. Merkez Komitesi tutanaklarında şunlar yazılmıştı: "Yoldaş Sokolnikov, gazetesinin yazı işleri sorumlularına ayrılan köşesinde Kamanev'in mektubu ile ilgili olarak çıkan yazıya bir katkıda bulunmadığını ve bu yazıyı bir hata olarak gördüğünü ifade ediyor."(55) Böylece, Zinoviev ile Kamanev'in 'grev kırılcılığı'na ilişkin belirsiz tutum takınılmasından tek başına Stalin'in sorumlu olduğu açığa çıktı. Bütün bunlar ayaklanmadan yalnızca dört gün önce yaşanıyor! Kamanev 20 Ekim'de Merkez Komitesi'nden istifa ettiğini bildirir dilekçesini sunduğunda(56), "Tüm konumuz çelişkili" diyen Stalin istifa dilekçesinin reddedilmesi lehine konuştu; bir başka deyişle, yaşanan karışıklığın ve bocalamanın savunusu işini kendi üstüne aldı. Kamanev'in istifası 3'e karşı 5 oyla kabul edildi. Stalin'in karşı çıktığı ve Kamanev ile Zinoviev'in Merkez Komitesi'nin siyasetine karşı mücadele etmelerini yasaklayan karar ise 6 oyla kabul edildi. Tutanaklarda şunlar yazılıydı: "Yoldaş Stalin yazı işleri sorumluluğundan ayrıldığını bildiriyor." Merkez Komitesi, zaten güç olan durumu daha da içinden çıkılmaz hale getirmemek için Stalin'in istifasını kabul etmeyi reddetti. Öte yandan, Komite, Lenin'in Zinoviev ile Kamanev'in partiden ihraç edilmesi talebini de kabul etmedi. Lenin, ayaklanmanın öngününde dahi parti liderliğini istediği yönde adım atmaya zorlamak zorunda kaldı; Merkez Komitesi'nin siyasi cesaretine hala güven duymuyordu. 24 Ekim'de -ayaklanmanın fiilen başladığı gün- şunları yazdı: [Bu satırları 24 Ekim akşamı yazıyorum. Durum olağanüstü kritik. Ayaklanmayı geciktirmenin ölüm anlamına geleceği apaçık ortada... Tarih, bugün zaferi kazanabilecek (bugün zaferi kesin olarak kazanacak), yarın ise onu ve gerçekte her şeyi yitirme riskiyle karşılaşacak devrimcilerin işleri sürüncemeye bırakmalarını başlatmayacaktır... İktidarın ele geçirilmesi ayaklanmanın yapacağı bir iştir; onun siyasi amacı iktidar ele geçirildikten sonra net bir biçimde görülecektir... Hükümet sendeliyor. Her ne pahasına olursa olsun ona son darbeyi indirmek gerekir. Harekete geçmeyi geciktirmek ölüm demektir.(57)]

Ayaklanmanın teknik yönlerine ilişkin hatalar

Lenin'in stratejik kararının -iktidarın ele geçirilmesi için silahlı bir ayaklanmaya ihtiyaç olduğu öngörüsü- doğru olduğu pratik tarafından tamamen doğrulanırken, teknik önerileri, hazırladığı planların ayrıntıları son derece kusurluydu.

Gelin, devrimin Moskova'da başlatılması gerektiği tezini değerlendirelim. Gelişmeler tersine gitmeye başladığında, Petrograd'taki ayaklanmanın başarısından sonra dahi, Moskovalı bolşevikler ileri adım atmakta çok zorlandılar. Moskova ayaklanması çok uzun sürdü ve umulandan çok daha büyük kayıplara neden oldu. Gerçek şu ki, bolşeviklerin 25 Ekim'de Petrograd'ta elde ettikleri zaferden sonra, bolşeviklerin Moskova'da iktidarı ele alması sekiz gün gibi uzun bir süre içinde ve çok kanlı bir çatışmanın sonunda gerçekleşebildi... Çeşitli nedenlerden ötürü, Ekim'den önce Moskova'nın Bolşevizme kazanılması Petrograd için olduğundan daha güçlü. Moskova cepheden daha yalıtılmış durumdaydı; Petrograd'ın ihtilalci asker ve bahriyelilerine sahip değildi ve şehirde yaşanan yiyecek sıkıntısı Petrograd'ta olandan çok daha düşük bir düzeydeydi. Petrograd'ın dev büyüklükteki fabrikalarıyla karşılaştırıldığında, Moskova'daki fabrikalar daha küçüktü ve Moskova proleteryası bu küçük fabrikalara bölünmüştü.(58) Öte yandan, Moskova proleteryasının sınıf bilinci Petrograd proleteryasının düzeyinin gerisindeydi: Moskovalı işçilerin yüzde 40'ının köyde toprağı vardı, yüzde 22.8'i ise kendisine ait bir çiftliği bulunuyordu (Petrograd proleteryası için buna karşılık gelen rakamlar sırasıyla yüzde 16.5 ve 7.8 idi).(59) Bolşevizmin kitlesel bir parti haline geldiği yıllarda -1912-1914- Moskova Petersburg'un çok gerisinde kaldı. Daha önce işaret ettiğimiz gibi(60) (sf. X), savaş boyunca Moskova'da işçilerin yüzde 9'undan daha az bir kısmı siyasi grevlere katılmıştı; oysa aynı rakam Petrograd için yüzde 75 idi.

Petrograd işçileri arasında hemen hiçbir nüfuzu olmayan sosyalist devrimciler, Ekim 1917'de bile Moskovalı işçiler arasında kitlesel bir desteğe sahiplerdi. Buna ek olarak, Petrograd'taki işçilerle askerler Şubat Devrimi'ni yaşamışlardı; oysa Moskova'dakiler bu zafer için savaşmak zorunda kalmamışlardı. Alayların cepheye sevk edilmesi tehditi Petrograd garnizonundaki devrimci ruhu artırmıştı. Moskova garnizonu ise böyle bir basınçtan bağıştı.

Nihayet, Petrograd'taki bolşevik liderlik Moskova'dakinden daha üstün durumdaydı. Bolşevizmin Lenin, Troçki, Lunacharski gibi isimlerin de aralarında olduğu en parlak liderleri Petrograd'taydı. Moskova'daki liderlik (Petrograd'ta olduğu gibi) bölünmüş durumdaydı. Nogin ve Rikov bocalarken Buharin Lenin ve

Troçki ile aynı hattı izliyordu. Moskova'daki Devrimci Askeri Komite ancak 25 Ekim'de kurulabildi. Dolayısıyla, Lenin'in ayaklanmanın idaresi konusundaki teknik önerisi koşullara hiç de uygun düşmüyordu. Başlangıçta Moskova'da bir darbe planlamış olan Lenin, yukarıda gördüğümüz gibi, daha sonra bu planı bir kenara iterek ayaklanmanın Helsingfors'ta başlaması ve Petrograd'a karşı kuzeyden bir saldırı biçiminde gelişmesi gerektiğini öne sürdü. Ancak bu planın da uygulanabilirliği yoktu.

Lenin'in yöntemi esas olarak doğrudu. Ayaklanmaya bir sanat olarak gören yaklaşım tutarlı ve somut olmalıdır. Ne var ki, gizlenmek zorunda olan ve dolayısıyla durumun elverişliliğini saptama olanağından yoksun bulunan Lenin, hangi durumun daha elverişli olduğu konusunda doğru bir değerlendirme yapamadı. Stratejik karar üzerine vurgu yapma konusundaki hassasiyeti -alışık olduğu değneği bir yana bükme yöntemi- Lenin'in koşulları kavramasını güçleştirmiş olması da mümkün. Ana halka, yani stratejik seçim üzerinde yoğunlaşması ve mücadele alanının dışında olması dolayısıyla Lenin ciddi taktik hatalar yapması adeta kaçınılmazdı.

Lenin'in, ayaklanmanın hazırlığının ve hayata geçirilmesinin parti kanalları aracılığıyla ve parti adına yapılması ve ancak zafer kazanıldıktan sonra Sovyetler Kongresi tarafından olumlanması gerektiği düşüncesi, ayaklanmanın Moskova'da başlaması, ya da hükümet üyelerinin Devlet Konferansı sırasında tutuklanmaları konusundaki önerilerinden daha önemli bir hata idi.

Sovyetin meşruluğu

Bu konuda Lenin'in en önemli muhalifi, ayaklanma konusunda kendisi kadar ısrarlı bir tutum takınmış olan Troçki idi. Tarih, bu konuda Troçki'nin tamamen haklı olduğunu gösteriyor.

Merkez Komitesi'nin yanısıra bolşevik Petrograd Komitesi'nin raporlarında şu gözlem tekrar tekrar vurgulanıyordu: Çağrının Sovyetlerden gelmesi halinde askerler ve işçiler harekete geçecekler; çağrının parti tarafından yapılması halinde aynı şekilde davranacaklarını kesin olarak söylemek mümkün görünmüyor. Kitlelerin nabzını elinde tutmaya çalışan yerel parti liderlerinin, örgütçülerin ve ajitatörlerin sürekli olarak parti ile Sovyet arasında bir ayrıma işaret etmiş olduklarına bakılırsa, ayaklanma çağrısının bu iki kurumun hangisi tarafından yapılacağı büyük bir önem arz ediyordu. Troçki şunları yazıyor:

[Parti Sovyetleri, Sovyetler işçileri, askerleri ve bir dereceye kadar köylüleri harekete geçirdi. Kitle içinde kazanılmış olan şey hızını yitirdi. Eğer bu idari aygıtı dışı çarklardan oluşan bir sistem olarak düşünürsek - ki bu Lenin'in bir başka dönemde ve bir başka konuda başvurduğu bir karşılaştırmadır, parti çarkının muazzam büyüklükte bir diğer çarkı temsil eden kitlelerle -orta büyüklükteki Sovyet çarkını devre dışı bırakarak- doğrudan ilişkilendirmeyi amaçlayan sabırsız bir girişimin parti çarkının dışlarının kırılması gibi bir tehlikeyi beraberinde getirebileceğini ve sonuç itibarıyla büyük yığınları gerektiği ölçüde harekete geçirme konusunda güçlüklerle karşılaşılacağını kabul etmek gerekir.(61)]

İktidarın ele geçirilmesi açısından zorunlu olan -siyasi, askeri ve teknik- çalışma, Sovyetlerin himayesi altında son hızla ilerleme kaydetti. Troçki, Ekim Devrimi için hazırlıkları yürütürken, Şubat Devrimi'nin yaratmış olduğu ikili iktidar sırasında kurulmuş örgütsel yapıdan mükemmel bir biçimde yararlandı. Geçici Hükümet, kuruluşundan hemen sonra, Şubat Devrimi'ne katılmış ordu birliklerini silahsızlandırmayacağı ve Petrograd'tan uzaklaştırmayacağı vaadinde bulunmuştu. Nisan Haziran ve Temmuz aylarındaki önemli karışıklıklar, Kornilov darbesi ve onun tasfiyesi sürekli olarak Petrograd garnizonunun Petrograd Sovyeti'ne bağlanması konusunun gündeme gelmesine yol açmıştı. Ekim ayı başlarında, hükümet, Alman tehditini başkenti garnizon içindeki asi unsurlardan kurtarmak için mükemmel bir bahane olarak gördü.(62) 5 Ekim'de, Kerenski Petrograd Askeri Bölge Komutanı Polkovnikov'a askerlerin cepheye sevki için hazırlıklara başlanması emrini verdi.

6 Ekim'de, Petrograd Sovyeti'nin asker seksiyonu içinde karşı devrimci bir komploya ilişkin söylentiler tartışılmaya başlandı. Söylentilere göre, hükümet Petrograd'tan sıvışmanın hazırlıkları içindeydi ve devrimin kalbi olan başkenti yaklaşan Almanlara terk etmeyi amaçlıyordu. Troçki, aldığı önemli bir kararla derhal bu söylentiden yararlandı. Ön-parlamentoya sunulan bolşevik deklarasyonda, başkenti tehdit eden öldürücü tehlikenin çarpıcı bir tasvirini yaptı: Kerenski hükümeti Moskova'ya taşıyacak, askerleri Petrograd'tan çekecek, şehri Almanlara terk edecek ve böylece devrimi boğacaktı.(63)

Kerenski'nin Petrograd'ı boşaltmak niyetinde olduğu iddiasını yalanlaması kitleleri ikna etmedi. John Reed'in belirttiği gibi:

[Güçsüz bir hükümet ile isyancı bir halk arasındaki ilişkilerde öyle bir zaman gelir ki, yöneticilerin her eylemi kitleleri öfkelenir ve her bir eylemin reddi onların nefretini daha da artırır...]

Petrograd'ın elden çıkarılması önerisi adeta bir kasırganın doğmasına yol açtı; Kerenski'nin kamuoyunun önünde böyle bir niyeti olmadığını açıklaması yuhalama ve gülüşmelerle karşılandı.(64)]

9 Ekim'de, Petrograd Sovyeti, Geçici Hükümet'in karşı devrimci komplosuna karşı direnişlerinde askerlere öncülük edecek bir Devrimci Askeri Komite kurdu. 13 Ekim'de Trocki bu komitenin başkanlığına getirildi. Komite, Kızıl Muhafız'ın yanısıra garnizonun da doğrudan liderliğini teşkil ediyordu. Komitenin görevi, başkent'in savunması açısından bir gereklilik olan garnizonun genişletilmesi işini gerçekleştirmek, kuzey cephesindeki askerlerle, Baltık donanması ve Fin garnizonu ile ilişki içinde kalmak, eldeki insan gücünü ve cephaneliği gerektiğince değerlendirmek, bir savunma planı oluşturmak ve sivil halk arasında disiplini sağlamak ve muhafaza etmek idi.

21 Ekim günü, Petrograd Sovyeti Polkovnikov'a karşı bir güç gösterisinde bulundu. İzvestia'da şunlar yazılıyordu:

[21 Ekim'de Devrimci Askeri Komite üyeleri bölge genelkurmaylığı binasına geldiler ve karar verme yetkisine sahip olarak genelkurmayın verdiği emirleri kontrol etmelerine izin verilmesini talep ettiler. Askerlerin komutanı Albay Polkovnikov, bu talebi kararlı bir şekilde reddetti.

Bunun üzerine, Petrograd Sovyeti, alaylardan gelen temsilcilerin Smolni Enstitüsü'nde yapılacak bir toplantıda hazır bulunmaları çağrısında bulundu. Bu toplantıdan telefon aracılığıyla tüm askeri birliklere bir mesaj iletildi; mesajda, genelkurmayın Devrimci Askeri Komite'nin varlığını tanımayı reddettiği, bu şekilde davranmakla devrimci garnizonla ve Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti ile olan bağlarını kopardığı, karşı devrimci güçlerin dolaysız bir aracı haline geldiği bildiriliyordu.

Mesajda şunlar söyleniyordu: "Petrogradlı Askerler. Devrimci düzenin karşı devrimci saldırılara karşı korunması görevi, Devrimci Askeri Komite'nin liderliği altında, sizlere düşüyor. Garnizona yönelik olarak yayımlanmış olup altında Devrimci Askeri Komite'nin imzasını taşımayan hiçbir emir geçerli değildir. Bu günden itibaren Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin emirleri geçerli olacaktır. Daima uyanık olmak, oto-kontrolü ve sıkı bir disiplini sağlamak garnizondaki her subayın görevidir. Devrim tehlikededir. Yaşasın devrimci garnizon!"

Askeri Bölge Komutanı, Merkez Komutanlık temsilcileriyle Askeri Bölge Kurmaylığı'na bağlı komiserlerin katılacakları ayrı bir toplantı yapılacağını duyurdu. Petrograd garnizonunun temsilcilerinden Smolni Enstitüsü'nden gelerek bu toplantıya katılmaları istendi. Asteğmen Dashkevich başkanlığındaki bir heyet bölge genelkurmay binasına geldi. Dashkevich, bundan böyle genelkurmayın yayınlacağı her emrin geçerlilik kazanabilmesi için Petrograd Sovyeti Devrimci Askeri Komitesi'nin de imzasını taşıması gerektiğini, kendisinin bu mesajı bölge genelkurmayına iletmekle görevlendirildiğini bildirdi. Asteğmen Dashkevich bundan daha fazla bir şey söylemeye yetkili olmadığını bildirdi ve beraberindeki heyetle birlikte binadan ayrıldı.(65)]

Alayların pek çoğu Devrimci Askeri Komite'nin emrine girdi; Kazaklar ise tarafsız kaldılar.

Şimdi ihtiyacı duyulan yegane şey, hükümeti devrime karşı açık bir provokasyon eylemine girmesi için kıskırtmaktı; böylece savunmada kalma anlayışından vazgeçilmesini sağlamak mümkün olacak ve inisiyatif Devrimci Askeri Komite'ye geçecekti.

Hükümeti tuzağa düşürmek kolay oldu: 24 Ekim günü, Albay Polkovnikov, Bolşevik Parti'nin matbaasını kapatması için bir bölük askeri matbaaya gönderdi. Devrimci Askeri Komite'nin buna gösterdiği tepki çok sert oldu; Komite'nin yayımladığı bildirimde şunlar söyleniyordu:

[Askerler! İşçiler! Yurttaşlar!

Halkın düşmanları gece boyunca saldırıya geçtiler. Genelkurmaydaki Kornilovcular, askeri öğrencileri ve şok taburlarını kendilerine çekmeye çalışıyorlar. Oranienbaum askeri öğrencileri ve Tsarskoe Selo'daki şok birlikleri harekete geçmeyi reddettiler. Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ne karşı haince bir darbe planlanıyor. Rabochi put ve Soldat gazeteleri kapatıldı ve matbaaları mühürlendi. Karşı devrimci komplocuların saldırı kampanyası, açılışının öngününde bulunan Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'ne karşı, kurucu meclise ve halka karşı yöneltiliyor. Petrograd İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti devrimi savunmak için dimdik ayakta. Devrimci Askeri Komite komplocuların saldırısına karşı direnişe önderlik ediyor. Bütün garnizon ve bütün Petrograd proleteryası halkın düşmanlarına öldürücü bir darbe indirmeye hazırdır. Devrimci Askeri Komite şunları emretmektedir:

1. Sovyetin komiserleriyle birlikte bütün alay, bölük ve takım komiteleri, bütün devrimci örgütler sürekli oturum halinde olmalıdır ve tüm çabalarını komplocuların planları ve eylemleri hakkında bilgi edinmek üzerinde yoğunlaştırmalıdır.
2. Komitenin izni olmadan bir tek asker bile birliğinden ayrılmayacaktır.
3. Her birlikten iki, her bölge Sovyetinden beş temsilci derhal Smolni Enstitüsü'ne gönderilecektir.
4. Komplocuların tüm eylemleri derhal Smolni Enstitüsü'ne bildirilecektir.
5. Petrograd Sovyeti'nin bütün üyeleri ve Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'nin bütün delegeleri özel bir oturum için derhal Smolni Enstitüsü'nde toplanmaya çağırılırlar.

Karşı devrim başını kaldırmıştır.

Askerlerin, işçilerin ve köylülerin bütün kazanımları ve beklentileri büyük bir tehdit altındadır. Ancak devrimin güçleri düşmanın güçlerinden karşılaştırılmayacak ölçüde üstündür.

Halkın davası emin ellereedir. Komplocular ezilecektir.

Bocalama ya da kuşkuya yer yok. Dayanıklılık, sabır, azim, kararlılık. Yaşasın devrim!(66)]

Troçki, bolşeviklerin matbaasının tekrar açılmasının ne kadar kolay bir şekilde halledildiğini şu şekilde anlatıyor:

[Bolşevik matbaada çalışan biri kız biri erkek iki işçi nefes nefese Smolni'ye koşular ve orada Podvoiski ve Troçki'yi buldular. Komitenin Yunkerlere karşı kendilerine bir muhafız bölüğü vermesi halinde işçilerin gazeteyi çıkarmaya hazır olduğunu söylediler. Çok geçmeden hükümetin saldırısına verilecek karşılığın biçimi bulundu. İşçilerin gazetesini savunmak üzere onlara derhal bir bölük asker yollanması için Litovski alayına emir verildi. Matbaadan gelen haberci işçiler 6. levazım taburuna da aynı emrin verilmesinde ısrar ettiler: Bunlar en yakında bulunan sadık dostlardı. Telefon aracılığıyla bu emir iki birliğe iletildi. Litovski alayından bir bölük ile levazım askerleri vakit yitirmeden matbaaya gittiler. Binanın kapısı üzerindeki mühür ve engeller söküldü, kalıplar döküldü ve basım faaliyeti yeniden başladı. Hükümet tarafından yayınlanması önlenmiş olan gazete, kendisi tutuklanma tehlikesiyle yüz yüze olan bir komiteye bağlı askerlerin koruması altında, birkaç saatlik bir gecikmeyle çıkarıldı. Bu, ayaklanma anlamına geliyordu. Olay işte bu şekilde gelişti.(67)]

Sonuç olarak, Sovyetlerin katılımının verdiği 'meşruluk' ayaklanmanın başarısında çok önemli bir rol oynadı. Troçki, olaydan yıllar sonra, bunu şu şekilde anlatır:

[Biz, Petrograd Sovyeti olarak, Kerenski'nin garnizonun üçte ikisini cepheye sevk edilmesini öngören emrini geçersiz saydığımız andan itibaren aslında fiili olarak silahlı ayaklanma aşamasına girmiştik...Petrograd garnizonunun sevkine karşı çıkıp,16 Ekim'de Askeri Devrimci Komite'yi yaratarak, bütün ordu birliklerine ve kurumlarına kendi komiserlerimizi ve böylelikle sadece Petrograd bölgesi genel kurmayını değil, hükümeti de tecrit ettiğimiz andan itibaren, 25 Ekim ayaklanmasının sonucu en az dörtte üç oranında, belkide daha fazla belirlenmişti. Aslında, burada söz konusu olan şey, Devrimci Askeri Komite'nin liderliği ve iktidarın nihai yazgısını belirleyecek olan İkinci Sovyet Kongresi'nin savunulmasına hazırlık sloganı altında, silahlı bir ayaklanma idi -Petrograd alaylarının hükümete karşı kansız ama silahlı bir ayaklanması.(68)]

Devrimci Askeri Komite'nin ayaklanmayı planlayış şeklinin bir sonucu olarak, iktidarın ele geçirilmesi ile 26 Ekim'de İkinci Sovyet Kongresi'nin açılışını birbiriyle çakıştırmak kısmen kolay oldu. Ayaklanma günü olan 25 Ekim'de hükümetin direnişinin Kışlık Sarayı'nın savunulmasına indirgenmiş olması, Troçki'nin nihai ayaklanmayı ne denli başarılı bir şekilde planlamış ve yaşama geçirmiş olduğunu gösterir.

Sukhanov'un ayaklanmayı anlatırken söylediği gibi:

[bir direnişle karşılaşmadı. Sabah saat 2'den itibaren, istasyonlar, köprüler, aydınlatma tesisleri, telgraflar, telgraf bürosu, kışlalardan gelen küçük kuvvetler tarafından kademe kademe ele geçirildi. Küçük askeri öğrenci grupları direnemediler, hatta direnmeyi düşünmediler bile. Genel olarak, şehrin siyasi açıdan önemli merkezlerindeki askeri operasyonlar bir nöbet değişimini andırıyordu. Askeri öğrencilerin güçsüz savunma gücü geri çekildi; bunun yerini muhafızların güçlendirilmiş savunma kuvvetleri aldı... Belirleyici nitelikteki askeri operasyonlar kansız gerçekleşti; kayıtlara geçmiş bir tek kayıp bile yoktu. Şehir tam bir sükunet içindeydi. Gerek şehir merkezi, gerekse dış mahalleler, o sessiz, soğuk sonbahar gecesi dışarıda neler olup bittiğinden habersiz, derin bir uykuya dalmıştı... Tedrici olarak gelişen operasyonlar öylesine rahat ve kolay bir biçimde yürütüldü ki, daha büyük güçlerin seferber edilmesine ihtiyaç duyulmadı. 200.000 kişilik garnizonun onda biri, belki bundan daha az bir bölümü harekete katıldı. İşçilerin ve denizcilerin varlığı dolayısıyla yalnızca gönüllü askerlerin kışlalarından çıkmalarına izin verildi.(69)] Sukhanov, 'titizlikle yaşama geçirilmiş Ekim ayaklanması' tanımlamasını kullanırken bütünüyle haklıydı.(70)

Bir tarihçi şunları yazıyor: "Geleneksel devrim tablolarıyla karşılaştırıldığında Ekim (Devrimi -çn.) son derece istisnai bir görünüm arz ediyordu. O gün Petrograd caddelerinde ne büyük askeri birlikler, ne kitle gösterileri, ne de inip kalkan sopalar vardı -hatta halkta kayda değer bir heyecanlanma, yaşamını yitiren biri bile olmadı."*(71)

Devrimi çok canlı bir biçimde tasvir eden Victor Serge ise şunları yazıyor:

[Devrim gerçekten de proleter bir tarzda -ve örgütlü bir biçimde- yaşandı. Petrograd'ta başarıya böylesine kolay ve kesin bir biçimde ulaşılmış olmasının nedeni de buydu... Akılcı bir koordinasyon, ayaklanmanın savaş sanatının kurallarına uyularak sevk ve idare edilen askeri bir hareket olarak mükemmel bir biçimde

örgütlenişi burada açık biçimde gözlenir ve proleterya tarihinde sayısız çoklukta örneği görülen kendiliğinden gelişmiş ya da kötü örgütlenmiş hareketlerle çarpıcı bir tezatlık oluşturur.(72)] Troçki'nin ayaklanmanın aciliyeti konusunda Lenin'le hemfikir olduğunu belirtmiştik. Ancak, ayaklanmanın yöntemi ve özellikle partinin ayaklanmayı kendi adına ve kendi sorumluluğu içinde gerçekleştirmesi fikri konusunda Lenin'den ayrılıyordu. Tarih, bu anlaşmazlıkta taraflardan hangisinin haklı olduğu konusunda kesin hükmünü verdi.

Troçki'nin tasarımı planın yaşama geçirilmesinde kesin bir gecikmeyi içeriyordu. Lenin ise böyle bir gecikmeden ürktü duyuyordu. Lenin, dikkatini parti liderliği içinde ayaklanmaya doğrudan karşı çıkanların -Zinoviev, Kamanev, Nogin ve Rikov- tavrı üzerinde yoğunlaştırmıştı. Herhangi bir gecikmenin kararsızlığa pirim vermek, bocalamalar yüzünden zaman yitirmek anlamına geleceğini düşünüyordu. Troçki ise Ekim ayaklanmasının en önde gelen örgütleyicisiydi. Bu, ayaklanmanın tanıklarından aktaracağımız birkaç pasajda açık olarak görülür. Stalin, 6 Kasım 1918 tarihinde kaleme alınmış 'En Seçkin Parti Liderlerinin Rolü' olarak isimlendirilen bir makalede şunları söyler:

[Ayaklanmanın pratik örgütlenişi çalışmasının bütünü Petrograd Sovyeti Başkanı olan Troçki'nin doğrudan liderliği altında yürütüldü. Kesin olarak söylemek mümkün ki, parti, garnizondaki dengenin bozularak ibrenin Sovyete kaymasını ve Devrimci Askeri Komite'nin çalışmasının yaşama geçirilmesindeki cesareti esas olarak ve herkesten önce yoldaş Troçki'ye borçludur.]

Lenin'in Toplu Eserler'indeki bir dipnotta şunlar okunur:

[Petrograd Sovyeti içinde çoğunluk bolşeviklere geçtikten sonra, Troçki Sovyetin başkanlığına seçildi ve bu konuma sahip olarak 25 Ekim ayaklanmasını örgütledi ve on önderlik etti.(73)]

Sukhanov ise şunları yazmıştır:

[Devrimci kurmaydaki görevinin dışında kendisini parçalarcasına Obukhovski fabrikasından Trubochny'ye, Putilov'dan Baltık'taki tesislere, binicilik okulundan kışlaya koşturup duran Troçki, sanki her yerde aynı anda konuşuyordu. Gerek yığınlar gerekse kurmay personel üzerinde kurduğu nüfuz kesin bir belirleyiciliğe sahipti. O günlerin en önemli şahsiyeti ve tarihin bu önemli sayfasının önde gelen kahramanı oydu.(74)]

Lenin, Parti ve Devrim

Bilinç ve planlama proleter devrimde merkezi bir öneme sahiptir. Bu yüzden, devrimci bir parti devrimin temel ve vazgeçilmez bir aracıdır. Bununla birlikte, tarihin yanıtlanması için önümüze çıkardığı bir soru var: Nasıl oldu da, Bolşevik Parti ve parti liderliği 1917'nin iki dönüm noktasında -Şubat Devrimi'nin sabahında ve Ekim Devrimi'nin öngününde- bütün bir davanın başarısını tehlikeye sokacak ölçüde mücadelenin ihtiyaçlarının gerisinde kalabildi?

Bolşevik Parti muazzam avantajlara sahipti. Çarlık rejimine karşı verdiği çetin mücadele sırasında çelikleşmişti. Seçilmiş, eğitimden geçmiş, yoğunlaşmış kadroları kararlı ve özveriliydi. Liberallerden ve onların (menşeviklerden sosyalist Devrimcilere kadar uzanan) çanak yalayıcılarından bağımsız siyaseti ilkeli bir siyasetti; silahlı bir ayaklanmanın örgütlenmesine aktif olarak katıldığı 1905 deneyimini bütünüyle özümsemişti; izlediği siyasetler sağlam, geniş bir teorik temele, uluslararası devrimci işçi hareketinin 1848-1871'deki ve daha sonraki dönemlerdeki pratiğinin dikkatli bir incelemesine dayanıyordu; parti liderliği yıllarca süren çetin ve kahramanca bir mücadele içinde seçilmiş ve sınanmış liderlerden oluşuyordu.

Ne var ki, bütün bunlara karşın parti liderliği hem Nisan'da, hem de Eylül-Ekim'de aşırı bir bocalama içine düştü. Bu durumu nasıl açıklamak gerekir?

Her şeyden önce, en devrimci olanı da dahil olmak üzere, her parti kaçınılmaz olarak kendi tutuculuğunu yaratır -rutin faaliyet olmaksızın istikrar sağlanamaz. Kuşkusuz, devrimci bir örgütte insiyatif ve girişkenlik disiplinle birlikte el ele yürümelidir. Lenin'in defalarca yinelemiş olduğu gibi, her dönüm noktasında parti o güne kadar kullandığı yöntemlere, sloganlara ve eylemlere yapışıp kalma tehlikesiyle yüz yüze gelir; bu durum, şimdi gerekli olanların benimsenmesi önünde engeldir. Hem rutincilik hem de insiyatif en çok partinin en üst liderliği içinde yoğunlaşmış durumdadır.

Buna ek olarak, en devrimci parti bile kendisine yabancı toplumsal güçlerin basıncına maruz kalır. Toplumsal statusunun temel psikolojik dayanağı, ezilen sınıfların doğası gereği aşağılık, beceriksiz, cahil oldukları inancıdır; bu, egemen sınıfın, küçük burjuvazinin bir düşüncesidir ve toplumun diğer katmanlarına da nüfuz eder. Devrimci partiyi toplumda yaygın olan bu burjuva inanıştan yalıtılmak, burjuva ve küçük burjuva katmanlarla her türden bağı koparmak, partiyi bu yabancı etkilerden arındırmak, Lenin'in bütün yaşamı boyunca erişmek için çabaladığı bir hedefti. (Lenin'in bir parti üyesinin gazeteci olarak burjuva basında çalışmaması gerektiği fikrinde ısrar etmiş olmasının nedeni de buydu.)(75) Ne var ki, hiçbir parti kendisini küçük burjuva kültürel, entellektüel, siyasal çevreden bütünüyle bağışık kılamaz.

Ezilenlerin yeteneklerine ilişkin burjuva inançsızlığın basıncının en güçlü biçimde hissedildiği dönem noktası, devrimci partinin hazırlık, propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmasının ötesine geçip iktidarı ele geçirmek üzere silahlı ayaklanmaya girişmek zorunda kaldığı andır.

Devrimci bir parti, pratiğin kendi üyelerine sınıfsal güçlerin kapitalist sınıfa işçi sınıfı üstünde egemenlik kazandıran bir dengesizlik içinde konumlandıkları inancını aştığı bir tarihsel dönem içinde gelişir. İşçiler savaş alanının tek tek bazı bölümlerinde daha güçlü olabilirler, ancak bir bütün olarak hasımlarından daha güçsüz durumdadırlar. Eğer durum böyle olmasaydı, kapitalistlerin egemenliği bu denli uzun ve kalıcı olmazdı. Uzun yıllar boyunca bu gerçeği akılda tutarak sabırsızlığını kontrol etme başarısını gösteremeyen bir devrimci parti maceracılığa sürüklenir ve kendi yıkımını kendisi hazırlar. Fakat, beklenen an -ki bu an devrim anlamına gelir, düşmanın daha güçlü olarak görme alışkanlığının zafere giden yolda en önemli engel haline gelmeye başladığı zaman gelir. Nitekim, Zinoviev ile Kamanev 11 Ekim'de şöyle yazmışlardı: "Bu anda, en zararlı şey, düşmanın gücünü olduğundan daha az, kendi gücümüzü ise olduğundan büyük görmektir."

Partiyi keskin bir şekilde ayaklanmaya yönletme girişimine mani olan ciddi bir diğer engel, proleteryanın silahlı ayaklanmanın öngününde sahip olduğu ruh haliyle ilgilidir. Kitleler ilgisiz bir bekleyiş içinde görünebilir, kendiliğinden eylem için hazır olmayabilir. Rusya'da, Nisan, Haziran, Temmuz aylarının ve Kornilov olayının deneyimi, kitlelerin birbirinden yalıtık, koordine edilmemiş eylemlerin yararsız olduğu çıkarsamasına ulaşmalarını beraberinde getirmişti. İlk günlerin coşkunu, ateşli ruh hali ve yığınların net bir devrimci liderlik tarafından yönlendirilmiş yorulmak bilmez mücadelesinden doğmuş olan özgüveni arasında bir fasıla, geçici bir sükunet vardı.

Lenin, gerek Nisan'da, gerekse Eylül-Ekim'de bolşeviklerin yeniden silahlandırılmasında tüm gerektirdiği tüm yeteneklere sahip yaşamsal bir rol oynadı.

Lenin'in olağanüstü dehası, her şeyden önce, onun proleteryanın muazzam potansiyeline olan mutlak inancından kaynaklanıyordu. Büyük bir heyecanla, kendisini ezilenlerin nefretiyle ve umutlarıyla özdeşleştirdi.

İkincisi, Lenin'in marksizmi ne kaderci, mekanik, ne de aşırı iradeci idi. O'nun marksizmi materyalist diyalektiğe ve 'kitleler kendi yeteneklerinin farkına ancak eylem aracılığıyla varabilirler' ilkesine dayanıyordu. Sınıfsal güçler arasındaki fiili güç dengesinin ciddi, gerçekçi bir değerlendirmesi bir zorunluluktur; bununla birlikte, devrimci partinin kendisinin belirsiz bir durumda, özellikle de devrim anında en belirleyici faktörlerden biri olduğu unutulmamalıdır. Partinin kararlılığı işçilere güven verecek, kararsızlık ise onları pasifliğe ve karamsar bir ruh haline itecektir.

Üçüncüsü, Lenin garip, anlaşılmaz bir sezgi gücüne sahipti. Büyük değişikliklerin yaşandığı, yalnızca düşman kampında değil fakat ayrıca bizim safımızda da bir dizi bilinmeyen faktörün ortaya çıktığı bir dönemde, durumun ayrıntılı bir çözümlemesi tek başına yeterli olmayacaktır. Bu bağlamda, kitlelerin nabzını elinde tutmak konusunda sahip olduğu eşsiz yetenek Lenin'in en önemli hüneryidi.

Nihayet, yılları bulan çetin bir mücadele, her şeyden önce de 1905 deneyimi, Lenin'i 1917'deki savaş için eğitmiş ve yoğurmuştu. 1905'de, silahlı bir ayaklanmada parti ve sınıf açısından gerekli hareket yasalarını biçimlendirmiş ve geliştirmişti. Bir kitle hareketi ile planlı bir silahlı ayaklanma arasındaki karşılıklı ilişkileri, siyasi liderlik ile teknik planlama arasındaki gerekli dengeyi açık biçimde ortaya koymuştu.(76) 1917 yılına gelindiğinde Lenin başkaldırıya hazır durumdaydı. Marks ve Engels'in durgun geçen 'olağan' yıllarda devrimci işçi hareketinin gelecekte alacağı biçimi kestirmek üzere geriye dönüp kalkış noktası olarak tekrar tekrar 1848 deneyimine bakmaları gibi, Lenin 1905'ten 1917'ye kadar geçen zaman içinde geriye doğru bir bakışla geçmiş deneyimi kendisine kalkış noktası olarak aldı. O dönemin kitlesel devrimci mücadelesi, bolşevizmin taktik ve stratejileri için formülasyonlar ve yeniden formülasyonlar geliştirirken ona kalkış noktası olarak hizmet etti.

Bir başka çalışmamda da yazdığım gibi:

[1905 Devrimi, yalnızca öncü partinin sınıfla olan ilişkisini değil, parti lideriyle parti arasındaki ilişkiyi de açığa çıkarmıştır. 1905'te, Lenin'in kendi fraksiyonu içindeki liderliği tartışma götürmeyecek kadar açıktı. Fakat bu onun sürekli düşünmesini, sürekli örgütlenme çabası içinde olmasını gerektiriyordu -bir bakıma, Lenin liderliğini her gün yeniden kabul ettirmek ve partiyi her gün yeniden fethetmek zorundaydı. 1905 deneyiminin tanıklığında.. Lenin'in yokluğunda Leninistlerin liderliği nasıl olurdu sorusundan hareketle çok öğretici bir metin kaleme almak mümkün. Eğer 1905 deneyimi bolşevikleri çelikleştirdi ise, bu Lenin için daha da geçerlidir. O'nun fikirleri, programı ve taktikleri o günler boyunca çok sıkı bir sınavdan geçmiştir.(77)]

Lenin 1917'de partiyi yeniden silahlandırmayı, onu günün ihtiyaçlarına yanıt verebilir duruma getirmeyi başarabildi, çünkü kendisine yaslanabileceği muazzam büyüklükte bir sermayeye sahipti: Parti saflarından,

bolşevizmin bütün bir tarihi boyunca hazırlanıp yaratılmış büyük bir destek görüyordu. Lenin partinin kurucusuydu ve uzun, çetin mücadele dönemi boyunca onun liderliğini yaptı. Ekim'in zorlu deneyi, Lenin'in stratejisi ve onun parti ile sınıfa önderlik etme yeteneği açısından en büyük sınav oldu.

Lenin'in karakteri -işçi sınıfının gücüne olan inancı, dolaysız düşünmesi ve düşündüklerini yalın bir biçimde ifade etmesi- en özlü ifadesini zaferle sonuçlanan ayaklanmanın ertesinde toplanan Sovyetler Kongresi'nde yaptığı konuşmanın ilk cümlesinde bulur: "Şimdi sosyalist düzenin inşasına başlayacağız."(78)

* Vahşi Tümen: Birinci Dünya Savaşı sırasında Kuzey Kafkasya'nın dağ halkları arasından devşirilen gönüllülerden kurulu askeri tümen; Kornilov, giriştiği darbe sırasında Petrograd'a doğru yürürken, bu tümeni ileri uçtaki saldırı birliği olarak kullanmaya çalışmıştı -ç

* Lenin'in burada aktardığı sözler, 1851 ve 1852 yıllarında New York Daily Tribune'de bölümler halinde yayınlanmış olan Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim adlı eserdendir. Çalışma Marks'ın imzasını taşımakla birlikte, gerçekte Engels tarafından yazılmıştır.

* Stalin, iktidarın ele geçirilmesine yönelik yukarıda sözü edilen planın uygun bir plan olmadığını devrimden sonra Lenin'in kendisinin de kabul etmiş olduğunu söyler.⁸

* Petrograd'ın bütününde, can kaybı yalnızca Kışlık Sarayı'na karşı girişilen saldırı sırasında yaşandı; yaşamını yitiren beş kişinin hepsi ayaklanmacılardandı.